

BMS001004374
S1510
Griize Literatuur

2e ex.

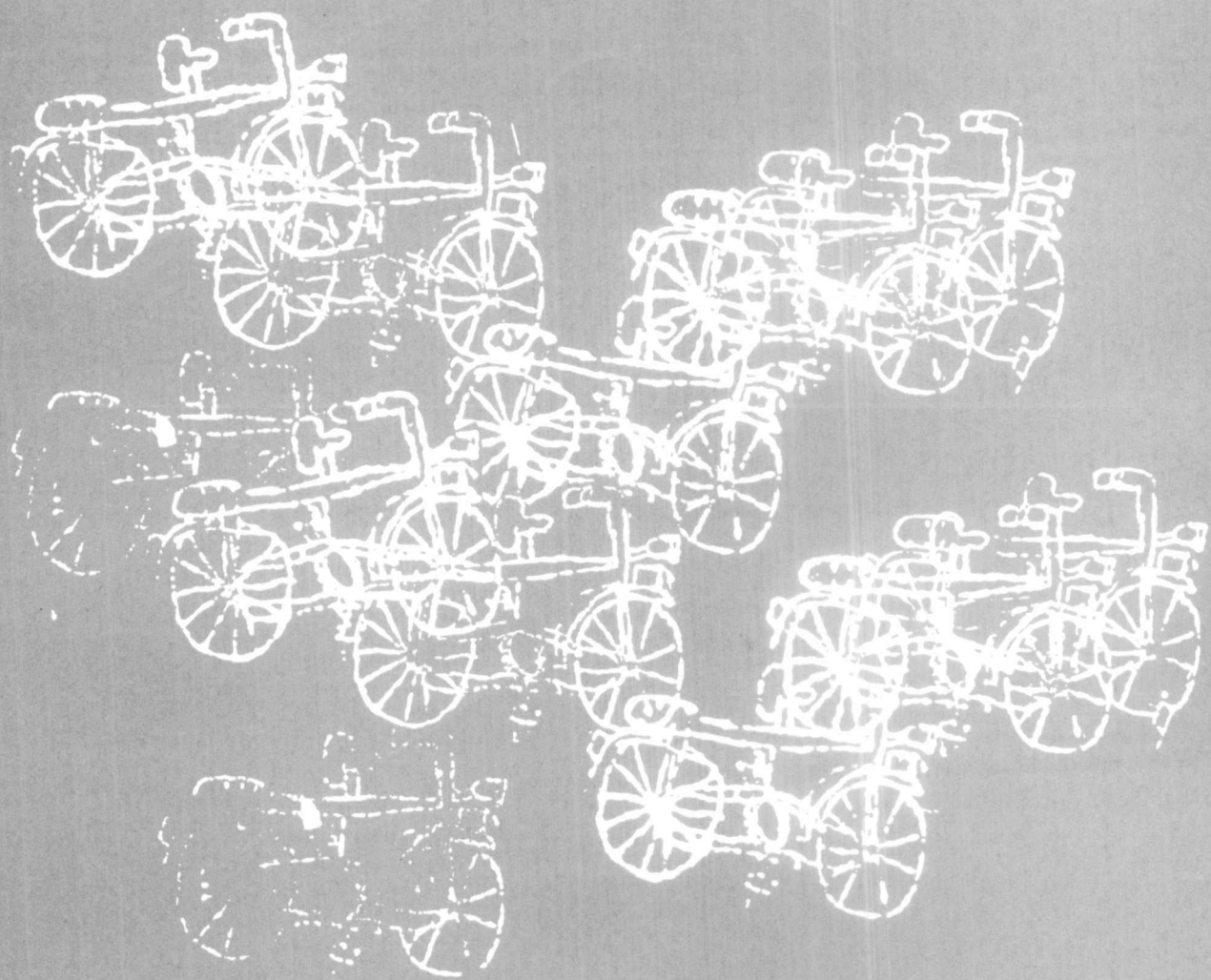
S1510

*naar een
samenhang van de
kunstzinnige vorming*

het beleid van de vco

79-052

31510

*naar een
samenhang van de
kunstzinnige vorming*

het beleid van de vco

De Vereniging voor Creativiteitsontwikkeling is de landelijke vereniging van plaatselijke, regionale en provinciale creativiteitscentra.

Amsterdam 1979

Boekmanstichting-Bibliotheek
Herengracht 415 - 1017 BP Amsterdam
Tel.: 243736/243737/243738/243739

INHOUD

- 1 inleiding
- 2 terminologie
- 3 naar een samenhang van de kunstzinnige vorming
 - a. *receptieve kunstzinnige vorming*
 - b. *actieve kunstzinnige vorming*
 - c. *integratie en bemiddeling*
 - d. *kunstzinnige vorming en steunfuncties*
 - e. *kunstzinnige vorming en amateuristische kunstbeoefening*
- 4 het overheidsbeleid
- 5 gemeentelijke planning
- 6 de erkenningenregeling
- 7 plaatselijk niveau: de centra
- 8 provinciaal niveau: de beraden
- 9 landelijk niveau: de VCO
- 10 deskundigheidsbevordering
 - a. *inleiding*
 - b. *taken*
 - c. *criteria*
 - d. *werkplannen*
 - e. *voor kunstenaars en docenten*
 - f. *voor coördinatoren en directeuren*
 - g. *landelijke studiedagen*
- 11 belangenbehartiging en de werkgeversorganisatie
- 12 de verzorgingsstructuur
 - a. *inleiding*
 - b. *het landelijk ondersteuningsinstituut voor de kunstzinnige vorming LOKV*
 - c. *taken van het LOKV*
 - d. *de VCO en het LOKV*
- 13 samenvatting
- 14 consequenties en conclusies
- 15 ledenlijst vereniging voor creativiteitsontwikkeling

*Creativiteit is het
vermogen om bestaande
gegevens opnieuw en min of
meer oorspronkelijk te ordenen.
Er ontstaat dan iets nieuws of iets dat
althans voor de maker nieuw is.*

inleiding

1

Deze nota stelt een aantal praktische, structurele en inhoudelijke zaken aan de orde met betrekking tot de creativiteitscentra en hun Vereniging voor Creativiteitsontwikkeling.

Het maken van een duidelijke keuze voor een gezamenlijk te voeren beleid, zal nu en in de komende jaren van groot belang zijn.

In deze nota gaat het niet om wensdromen, maar om bevestiging en verdere uitbouw van wat met veel inspanning tot stand is gekomen.

De creativiteitscentra wachten niet af tot dat politici, bestuurders en ambtenaren het beleid van de kunstzinnige vorming zullen dicteren; zij geven zelf, en van onder op, vorm aan het beleid van morgen. Dat is een beleid dat gericht zal dienen te zijn op ontwikkeling en samenhang van de kunstzinnige vorming.

De in deze nota getrokken lijnen zijn gebaseerd op wat reeds binnen een aantal plaatselijke centra in ontwikkeling is.

Op vele andere plaatsen tekenen zich ook al aanzetten tot de nieuwe situatie af. Het tempo van de ontwikkelingen wordt veelal daardoor bepaald.

Deze nota beoogt om de in gang gezette ontwikkelingen te verduidelijken aan iedereen die beleidsmatig te doen heeft met kunst en kunstzinnige vorming.

Amsterdam, juni 1979

terminologie

2

Men gebruikt in verband met het werk in creativiteitscentra verschillende termen: creativiteitsbevordering, culturele vorming, muzische vorming, ludische vorming, ludieke vorming, creatieve vorming, esthetische vorming, amateuristische kunstbeoefening, kunstzinnige vorming, creativiteitsontwikkeling, vrije expressie en geleide vrije expressie.

Over de betekenis van deze termen bestaat geen overeenstemming; dit vertroebelt soms de gedachtenwisseling. Enkele van de genoemde termen blijken gedevalueerd en belast door overmatig en onjuist gebruik.

In het begin van de jaren vijftig werd de term 'vrije expressie' vrij algemeen gebruikt binnen de toen werkzame creativiteitscentra. Deze verzamelterm gaf uitdrukking aan de nieuwe pedagogische grondhouding, die 'vanuit het kind' werd gedacht.

Ongenuanceerd en onbekwaam gebruik van deze ideeën leidde tot verwarring en ontmoette kritiek. Overigens hebben de voorstanders van de vrije expressie nimmer een laissez-faire of 'doe maar wat aan'-pedagogiek voorgestaan. Niettemin raakte de term langzamerhand in onbruik.

We zullen daarom in het vervolg van deze nota bij voorkeur spreken over creativiteitsontwikkeling en kunstzinnige vorming. Deze termen genieten de voorkeur omdat ze vrij algemeen geaccepteerd zijn en gebruikt worden. Daarbij geven ze duidelijk aan om welke activiteiten het gaat.

CREATIVITEIT EN CREATIVITEITSONTWIKKELING

Over de betekenis van de term creativiteit bestaan allerlei opvattingen. In ieder geval kunnen we stellen dat creativiteit niet gebonden hoeft te zijn aan kunstzinnige activiteiten. Creativiteit kan zich in alle leef- en werksituaties manifesteren: in wetenschap, techniek, huishouding, kunst, politiek, menselijke omgang en overal elders in het menselijk bestaan.

De beschrijvingen en definities van het begrip creativiteit bewegen zich tussen twee duidelijke extremen. Aan de ene kant creativiteit als een algemeen menselijke eigenschap, een vermogen dat in iedere mens in aanleg aanwezig is. Aan de andere kant creativiteit als een specifiek voorrecht, een talent van een enkeling, bijvoorbeeld een kunstenaar en een wetenschapper.

Creativiteit wordt door sommigen ook gezien als een probleemoplossende activiteit en zelfs als een houding of wijze van leven. Eigenlijk is geen begripsomschrijving te maken waarin alle

aspecten van creativiteit naar voren komen. Niettemin doet dat geen afbreuk aan de waarde, de maatschappelijke betekenis die het ontwikkelen van creativiteit wordt toegekend.

De VCO stelt dat het ontwikkelen van creatieve vermogens van mensen het ontwikkelen beoogt van het vormgeven aan individuele ideeën en gevoelens. Tevens vergroot het ontwikkelen van creativiteit de mogelijkheden van mensen om tot bewustwording en communicatie te komen en tot het besef van de veranderbaarheid van dat wat voorheen onveranderbaar leek.

Gegeven het feit dat een sluitende begripsomschrijving van creativiteit niet te verwoorden valt, is de term ongeschikt om ermee een beleid te formuleren.

CREATIVITEITSCENTRA

De term creativiteitsontwikkeling is opgenomen in de naam 'Vereniging voor Creativiteitsontwikkeling'. De aangesloten centra worden in de regel 'creativiteitscentra' genoemd.

Creativiteitscentra menen dat de activiteiten die ze aanbieden een kritische invloed hebben op alle leef- en werksituaties. Bewijsbaar is dit echter niet.

Momenteel staan drie disciplines centraal: de beeldende, de dramatische en de audiovisuele vorming. Deze disciplines mogen niet te begrensd worden gezien. Op vele centra wordt aandacht besteed aan diverse aspecten van het dagelijks leven zoals: gebouwde omgeving, milieubescherming, de eigen sociale positie van een groep, de buurt, rolpatronen enz. Daarbij worden verschillende disciplines door elkaar gehanteerd.

Creativiteitscentra ontwikkelen creatieve vermogens van mensen met behulp van kunstzinnige middelen. De creativiteitscentra dragen veelal eigen namen zoals: werkschuit, vrije academie, vrije ateliers, werkplaatsen, creatieve vrijetijdscentra, enz.

CENTRA VOOR KUNSTZINNIGE VORMING

Met centra voor kunstzinnige vorming bedoelen we creativiteitscentra en muziekscholen. Beiden zijn centra voor kunstzinnige vorming. Muziekscholen doen een specifiek aanbod van muzikale vorming. Wellicht ontstaat in de toekomst ooit één centrum voor kunstzinnige vorming. Dit zou kunnen gebeuren door middel van een organisch samengaan van muziekscholen en creativiteitscentra op basis van gezamenlijke inhoudelijke uitgangspunten.

KUNSTENAARS-DOCENTEN

Het werk, de activiteiten van creativiteitscentra worden uitgevoerd door kunstenaars-docenten. Dat zijn mensen die, naast hun pedagogisch-didactische kwaliteiten, een sterke betrokkenheid met de kunsten hebben. Onder kunstenaars-docenten verstaan we niet alleen beeldende kunstenaars, maar ook audiovisuele vormgevers, docenten dramatische vorming, musici. Kortom, allen die opgeleid zijn aan een kunstvakopleiding of vergelijkbare opleidingen, autodidacten niet uitgesloten.

KUNSTZINNIGE VORMING

Kunstzinnige vorming is een verzamelnaam van begrippen en activiteiten. Kunstzinnige vorming heeft direct te maken met kunst en met vorming. Vorming wordt hierbij gezien als een procesmatige begeleiding vanuit een bepaalde doelstelling. Bij kunstzinnige vorming gaat het altijd om vorm en inhoud in hun onderlinge samenhang, te laten zien, ervaren en vorm te geven. Kunstzinnige vorming heeft daarmee andere pretenties dan 'amateuristische kunstbeoefening'. Bij de amateuristische kunstbeoefening staat het plezier van het doen en het maken voorop. De professionele kunsten dienen veelal tot voorbeeld. Bij de kunstzinnige vorming spiegelt men zich niet in de eerste plaats aan de kunsten maar men schakelt de kunsten in bij het kunstzinnige vormingsproces.

Men maakt onderscheid tussen kunstzinnige vorming als werkveld (= maatschappelijke terreinen waarbinnen op een of andere wijze kunstzinnige vorming plaatsvindt) en als verzameling van sectoren (of wel disciplines).

De werkvelden van de kunstzinnige vorming zijn:

het onderwijs (basis-, voortgezet-, beroeps- en partieel onderwijs)

sociaal-cultureel werk (jeugd-, club- en buurthuiswerk, volkswikkelingswerk, bejaardenwerk, enz.)

de activiteitentherapie (sociale werkplaatsen, creatieve therapie etc.)

niet-professionele kunstbeoefening en dienstverlening (muziekscholen, creativiteitscentra, muziekkorpsen, koren, toneelgezelschappen, professionele kunstorganisaties, voor zover gericht op het educatieve werk, zoals educatieve diensten van musea en vormingstheaters, enz).

kadervorming (binnen het sociaal-pedagogisch onderwijs, kunstvakonderwijs enz.).

Een andere benadering van de werkvelden van de kunstzinnige vorming gaat uit van de onderverdeling: binnenschoolse en buitenschoolse kunstzinnige vorming.

Binnenschoolse kunstzinnige vorming is het geheel van activiteiten en werkwijzen binnen het onderwijs, waarbij kunstzinnige disciplines gebruikt worden als zogenaamde expressievakken en als integrale bestanddelen in leervakken als maatschappijleer, algemene technieken, nederlands, geschiedenis, wereldoriëntatie etc.

Buitenschoolse kunstzinnige vorming is het geheel van activiteiten en werkwijzen, waarbij kunstzinnige vorming expliciet centraal staat. De buitenschoolse kunstzinnige vorming wordt vaak als ondersteuning ten behoeve van de binnenschoolse kunstzinnige vorming aangeboden.

Over het onderscheid *actieve en receptieve kunstzinnige vorming* gaat het volgende hoofdstuk.

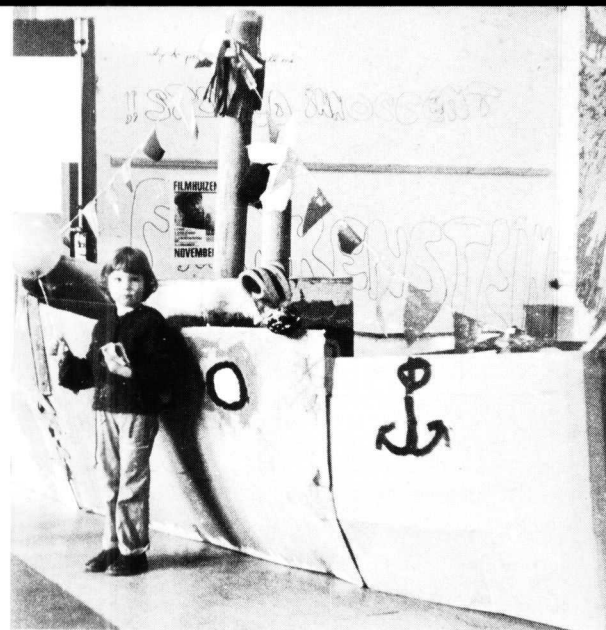
De sectoren (disciplines) van de kunstzinnige vorming zijn:

- *beeldende vorming*
- *audiovisuele vorming*
- *dramatische vorming*
- *dans(ante) vorming*
- *muzikale vorming.*

We komen hierop terug in het hoofdstuk 'De Centra' (7).

Voor de begrippen *steunfuncties en ondersteuning* zie hoofdstuk 3 onder kopje d: Kunstzinnige vorming en steunfuncties.

naar een samenhang van de kunstzinnige vorming

3

A. RECEPTIEVE KUNSTZINNIGE VORMING

Receptieve kunstzinnige vorming vindt haar oorsprong in het begin van deze eeuw. Pottenbakkers, glasblazers en musici werden toen uitgenodigd om binnen het lager onderwijs een proeve van hun kunnen te geven. In de zestiger jaren volgden de schrijvers, dichters en toneelspelers.

Schaalvergroting en verbreding van deze eenmalige activiteiten brachten grote aantallen leerlingen naar theaters, concertzalen en musea.

Deze receptieve kunstzinnige vorming wordt ondermeer aangeboden door schoolkunstcommissies, culturele commissies, educatieve diensten van musea, Cultureel Jongeren Paspoort, afdelingen culturele zaken van gemeenten, enz.

Onderzoekingen hebben aangetoond dat deze aanpak weinig effectief is. Pogingen om deze receptieve kunstzinnige vorming om te buigen naar meer zelfwerkzaamheid van het publiek, kregen onlangs de benaming 'reflectieve kunstzinnige vorming'. Deze term vindt ingang bij educatieve diensten van musea en binnen het eindexamen expressievakken; wij willen ons vooralsnog beperken tot de term receptieve kunstzinnige vorming.

We zijn van mening dat, wil receptieve kunstzinnige vorming werkelijk effect hebben, het voorkeur verdient receptieve en actieve kunstzinnige vorming in samenhang aan te bieden omdat ze elkaar versterken.

B. ACTIEVE KUNSTZINNIGE VORMING

De actieve kunstzinnige vorming ontstond voornamelijk als reactie op de vastgelopen vormen van tekenonderwijs op de scholen. In plaats van het ontwikkelen van fantasie, initiatief en eigen uitdrukkingsvermogen, stond in de periode vlak na de tweede wereldoorlog het natekenen en nadoen nog centraal.

Een groep van geëngageerde onderwijsvernieuwers en kunstenaars bracht een proces van expressieve zelfwerkzaamheid op gang. Dit proces breidde zich langzaam maar zeker over heel Nederland uit. Buiten en binnen het onderwijs kwam een beweging op gang die leidde tot een toenemende aandacht voor creatieve zelfwerkzaamheid van de leerlingen.

Creativiteitscentra deden ondermeer een steeds groter aanbod van beeldende, en later ook dramatische en audiovisuele activitei-

ten. Zij beoogden vooral het onderwijs te beïnvloeden in de richting van creatieve zelfwerkzaamheid.

Produktgerichte en procesgerichte activiteiten zijn in de praktijk elkaars complement. Ze zijn daarom niet van elkaar te scheiden. Uitsluitend procesgerichte activiteiten ofwel uitsluitend produktgerichte activiteiten veroorzaken een verschraving van de kunstzinnige vorming. Dit zal creativiteitscentra voor ogen moeten staan, willen zij hun sterk uiteenlopende doelgroepen bereiken.

Actieve kunstzinnige vorming beoogt vooral het zelf vormgeven aan eigen ideeën en gevoelens met middelen aan de kunsten ontleend. Naar onze mening heeft vormgeving (in beeldende zin, in drama, in taal, in beweging en audiovisueel) wel waarneembare kwaliteit en intensiteit nodig om communicatief te zijn.

Het aanbod van de creativiteitscentra zal tengevolge van de bovengeschetste diversiteit aan visies, nu weer *doel*, dan weer *middel* zijn.

C. INTEGRATIE EN BEMIDDELING

Receptieve en actieve kunstzinnige vorming ontmoeten elkaar o.m. in het aanbod aan het onderwijs en aan het sociaal-cultureel werk. Deze ontmoeting verwijst naar dezelfde oorsprong: de kunsten. Beiden streven immers naar het stimuleren van de beleving van kunstzinnige produkten en naar de verbreding van eigen horizon door confrontatie met produkten van professionele kunstenaars. Het valt te verwachten dat deze ontwikkeling een belangrijke invloed gaat uitoefenen op de kunstproductie, op de professionele kunstenaars. Hierdoor blijft de relatie tussen kunst en publiek niet langer een noodgedwongen éénrichtingsverkeer maar zal er een wisselwerking groeien. Daarmee wordt geen onderlinge aanpassing beoogt maar het scheppen van mogelijkheden tot confrontatie.

In een aantal grote steden is reeds een beleid ontstaan, waarbij receptieve en actieve kunstzinnige vorming in één organisatorisch kader zijn geplaatst. Men tracht daar de receptieve en actieve kunstzinnige vorming in elkaars verlengde te plaatsen en een prikkelende wisselwerking te stimuleren. Het is vanzelfsprekend dat dit geïntegreerde aanbod van elkaar ondersteunende en bevruchtende werkvelden de voorkeur verdient.

In kleinere plaatsen probeert men het onderwijs en het sociaal-cultureel werk te bereiken door bijvoorbeeld thematische, (zelf-) samengestelde tentoonstellingen aan te bieden.

Het vergt nog veel tijd en inspanning om autonoom functionerende muziekscholen, creativiteitscentra, educatieve diensten van musea, vormingstheaters, toneelgroepen, enz. tot het gewenste geïntegreerde aanbod te brengen.

Dit beleid behoort in eerste instantie tot de verantwoordelijkheid van de gemeentelijke en provinciale overheden samen met de instituten en organisaties die daarvoor in aanmerking komen.

De creativiteitscentra willen hierbij een initiërende en bemiddelende rol vervullen.

De volgende voorwaarden dienen hiervoor gerealiseerd te worden.

1. Creativiteitscentra dienen zich regionaal dan wel provinciaal te organiseren.
2. Vandaaruit dienen creativiteitscentra samenwerkingsverbanden aan te gaan met de verschillende werkvelden en instellingen.
3. De provincie dient de benodigde geldmiddelen ter beschikking te stellen.
4. De thans aanwezige gemeentelijke en provinciale gelden, bestemd voor de receptieve kunstzinnige vorming van onderwijs en sociaal-cultureel werk, moeten in de toekomst mede de financiële basis vormen van de samenwerkingsverbanden.

D. KUNSTZINNIGE VORMING EN STEUNFUNCTIES

In het kader van de verzorgingsstructuur voor de Kunstzinnige Vorming verstaat het ministerie van CRM onder de begrippen steunfunctie en ondersteuning het volgende:

De steunfunctie is gericht op het verbeteren van het uitvoerend werk door middel van het trainen en begeleiden van het kader dat belast is met uitvoerende activiteiten (cursussen en projecten). Ondersteuning is ook gericht op het verbeteren van het uitvoerend werk maar dan d.m.v. rechtstreekse hulp aan dat uitvoerend werk. Te denken valt aan het beschikbaar stellen van mankracht en materiaal.

De dienstverlening vanuit regionaal samenwerkende muziekscholen en creativiteitscentra aan het onderwijs en het sociaal

werk, moet gezien worden als een aanbod vanuit de wereld van de kunsten. Het beïnvloedt en ondersteunt binnenschoolse kunstzinnige vorming en de kunstzinnige activiteiten binnen het sociaal-cultureel werk.

In de dienstverlening aan het onderwijs krijgen de samenwerkende centra voor kunstzinnige vorming te maken met de schoolbegeleidingsdiensten en met de scholen zelf, docenten, leerlingen en ouders. Hieruit ontstaat de driehoeksverhouding centra voor kunstzinnige vorming, onderwijs en schoolbegeleidingsdienst.

Zij zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de opstelling van een plan voor de ondersteuning van de kunstzinnige vorming binnen het onderwijs.

De schoolbegeleidingsdiensten werken alleen voor het basisonderwijs. De creativiteitscentra hebben ook een relatie met het voortgezet onderwijs. Het voortgezet onderwijs dient ook bij de gezamenlijke verantwoording betrokken te worden.

Het betreft hier nieuwe taken waarvoor zowel op begeleidingsniveau als op coördinatieniveau extra mankracht bij de creativiteitscentra nodig zal zijn. De financiële consequenties dienen door de provincie gedragen te worden.

E. KUNSTZINNIGE VORMING EN AMATEURISTISCHE KUNSTBEOEFENING

In het werkveld van de amateuristische kunstbeoefening vinden we een enorm scala van enthousiaste mensen, wier oriëntatie gelijkenis vertoont met die van professionele kunstenaars.

Hun werkwijze legt een duidelijk accent op het resultaat: het produkt moet zoveel mogelijk kwaliteit vertonen. De normen voor kwaliteit worden ontleend aan professionele kunstproducten.

Het verschil in werkvormen tussen creativiteitscentra en de organisaties voor amateuristische kunstbeoefening berust op verschillen in oriëntatie en doelstellingen. We kunnen het verschil omschrijven als het onderscheid tussen vormingsgericht en vormgericht.

Veel amateurorganisaties krijgen steeds meer aandacht voor vormingsgerichte aspecten. Creativiteitscentra willen en kunnen juist dit aspect helpen uitdiepen.

De volgende mogelijkheden staan ons voor ogen:

1. *De beeldende en audiovisuele sector:*

- Contacten leggen met plaatselijke afdelingen van de Federatie Amateur Beeldende Kunstenaars FABK.
- Het aanbieden van ondersteuning door middel van rechtstreekse begeleiding van groepen en hun mentoren.
- Het waar mogelijk aanbieden van ruimtelijke en technische faciliteiten van het centrum.
- Het gezamenlijk deelnemen aan de receptieve activiteiten van het creativiteitscentrum.

2. *De drama-sector:*

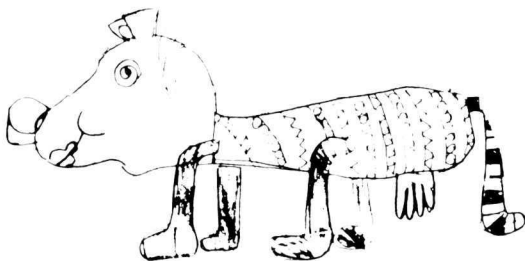
In samenwerking met de Provinciale Toneeladviseurs (PTA) van het Nederlands Centrum voor Amateurtoneel (NCA) dienstverlenende activiteiten uitvoeren ten behoeve van juist de procesmatige aanpak binnen deze gezelschappen.

Dit kan gebeuren vanuit de breedte van de kunstzinnige vorming waarbij men ook moet denken aan andere disciplines dan die van het toneel (b.v. beeldende en audiovisuele activiteiten).

3. *De muziek-sector:*

Ondersteuning aan amateuristische kunstbeoefening sector muziek. De uitvoering hiervan is in de eerste plaats een taak van de muziekscholen. Creativiteitscentra kunnen samen met muziekscholen zoeken naar activiteiten waarin de verschillende disciplines elkaar raken. Aan die activiteiten kan gezamenlijk vorm gegeven worden.

De amateuristische kunstbeoefening kan in bepaalde gevallen ook worden ingepast in het aanbod van de kunstzinnige vorming aan het onderwijs en het sociaal-cultureel werk.

Kunst en cultuur zijn terecht een onderwerp van overheidszorg. In 1976 werd door de Minister van CRM de nota 'Kunst en Kunstbeleid' uitgebracht. In deze nota vinden de creativiteitscentra de steun om voort te gaan op de reeds ingeslagen weg. De kunstzinnige vorming wordt namelijk in deze nota een van de pijlers genoemd van het te ontwikkelen kunstbeleid in het kader van de democratisering en spreiding van kunst en cultuur(bezit). De plaats van de kunstzinnige vorming binnen het ministerie van CRM is niet altijd even duidelijk geweest. De destijds nog geheten onderafdeling Amateuristische Kunstbeoefening werd verhuisd van de afdeling Volksontwikkeling naar de afdeling Kunsten, en wel onder de naam Kunstzinnige Vorming/Amateuristische Kunstbeoefening. Bij het invoeren in januari 1979 van de Rijksbijdrageregeling Sociaal-Culturele Activiteiten (verder kortweg Rijksbijdrageregeling genoemd) wordt de kunstzinnige vorming mee gefinancierd onder een regeling die ook geldt voor het sociaal-cultureel werk.

Het ministerie van CRM heeft tot 1979 een belangrijk aandeel gehad in de subsidiëring van de kunstzinnige vorming. Dit feit bood mogelijkheden om in nauwe samenwerking met de VCO, een aantal sturende en kwaliteitsbevorderende bepalingen in haar beleid in te bouwen. Die bepalingen waren o.m. eisen van benoembaarheid, het onder één dak uitvoeren van verschillende disciplines, het beschikken over bruikbare ruimten en outillage, het aanwezig zijn van inhoudelijk-organisatorische leiding. Deze bepalingen hebben een positieve uitwerking gehad op het werkveld.

Met het invoeren van de Rijksbijdrageregeling komt de beleidsverantwoordelijkheid voor de sociaal-culturele activiteiten, waaronder ook de kunstzinnige vorming wordt verstaan, in eerste instantie bij de plaatselijke en provinciale overheden te liggen. Vast staat in ieder geval dat de kunstzinnige vorming zich sterker zal moeten profileren dan voorheen. De centra zullen moeten aantonen welke en hoeveel kwalitatieve meerwaarde aan het werk wordt toegevoegd door hun professionele en gespecialiseerde aanpak.

Het uitvoeren van gewenste ondersteuning zal daarbij vrijwel permanente waakzaamheid vereisen. Landelijke ondersteuning van plaatselijke en regionale deskundigheidsbevordering zal onontbeerlijk blijven.

gemeentelijke planning

5

Binnen het kader van de sinds januari 1979 in werking getreden Rijksbijdrageregeling worden thans aan de gemeentelijke overheden eisen gesteld betreffende een samenhangend welzijnsplan. Een dergelijke planning zal uiteindelijk door het Rijk en Provinciale Staten worden getoetst op het aspect van de inspraakprocedures die tot het plan geleid hebben.

De Rijksbijdrageregeling heeft de volgende bedoelingen:

1. Het op lokaal niveau afstemmen van het aanbod op de vraag.
2. Het creëren van samenwerkingsverbanden met ander sociaal-cultureel werk in het uitvoerend vlak.
3. Het op regionaal niveau afstemmen van de steunfuncties op het aanbod.
4. Onderlinge afstemming van het aanbod van de verschillende begeleidende diensten en organisaties.
5. Het aanbod mogelijk maken van specialistische cursussen zowel qua publieksgroepen als qua docenten en outillage.
6. Het mogelijk maken van interne kwaliteitsopbouw en bewaking.

Op dit moment krijgen de steunfuncties en ondersteuning naar onderwijs, sociaal-cultureel werk en therapeutisch werk steeds meer vorm.

Om de onderlinge afstemming van de activiteiten op het terrein van de kunstzinnige vorming te kunnen realiseren, dienen de creativiteitscentra zelf op korte termijn overleg te plegen over de mogelijke samenwerkingsprojecten. Een gezamenlijk advies van de Stichting Overleg Muziekonderwijsinstellingen SOM en de VCO zal hierover worden uitgebracht.

Ook het receptieve aanbod dient, waar mogelijk gestructureerd, in educatief gerichte situaties mee te kunnen functioneren.

Op basis van onderlinge overeenstemming tussen creativiteitscentra, muziekscholen en professionele kunstbedrijven, zal een aanbod aan het onderwijs en andere afnemers gedaan kunnen worden.

De financiering van dergelijke samenhangende projecten is vooralsnog een belangrijk knelpunt. Via een aantal zogenaamde AKU-projecten wordt op experimentele wijze de samenwerking tussen binnenschoolse en buitenschoolse kunstzinnige vorming verkend.

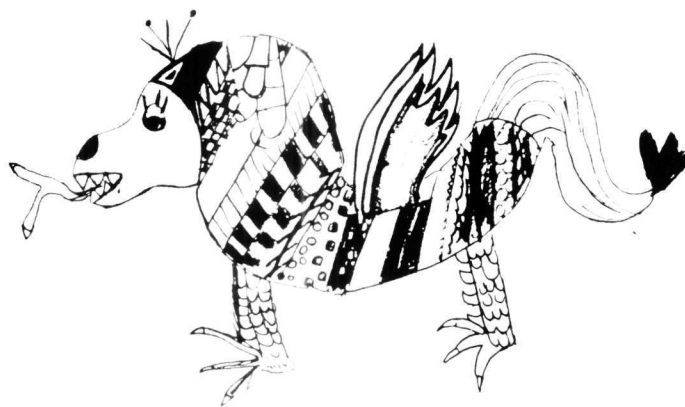
De faciliteiten die aan de AKU-experimenten worden toege-

kend, zijn uitermate beperkt, zeker als gelet wordt op de omvang van de problematiek. Het valt te betwijfelen of de AKU-experimenten in staat zullen zijn voldoende gegevens op te leveren.

Op gemeentelijk niveau zullen de besturen van de plaatselijke creativiteitscentra veilig moeten stellen dat in het welzijnsplan voldoende financiële ruimte is en blijft voor aanbod van cursussen aan particulieren.

Uitvoerend werk en steun- en dienstverlening dienen immers gekoppeld te blijven. Ook zullen de besturen ervoor moeten zorgen dat er voldoende financiële ruimte is voor dienstverlening en andere activiteiten. Een goed evenwicht tussen cursusaanbod, dienstverlening en andere activiteiten is geboden. Vanuit deze visie kan uit de centra een waardevolle inbreng in het gemeentelijke welzijnsplan tot stand komen.

Hierbij is steun van provinciale consultants onontbeerlijk.

de erkenningenregeling

6

De gemeenten hebben tot taak om de sociaal-culturele activiteiten na inspraakprocedures op gemeentelijk niveau mogelijk te maken. Dit houdt o.m. planning en programmering in. Daarvoor zijn goede inspraakprocedures van het allergrootste gewicht. Kunstenaars-docenten, aangetrokken voor de kunstzinnige vorming, dienen te voldoen aan de eisen van benoembaarheid. Deze eisen staan omschreven in de zogenaamde Erkenningenregeling en in de Rechtspositieregeling van het ministerie van CRM. We zijn van mening dat steunfuncties slechts mogen worden uitgevoerd door centra voor kunstzinnige vorming die Rijkserkenning hebben verworven op grond van de Erkenningenregeling.

De Inspectie Kunstzinnige Vorming van CRM is belast met de controle op de uitvoering en naleving van de bepalingen van de Erkenningenregeling.

De inspectie dient daartoe de beschikking te hebben over een inspecteur voor elk van de werkgebieden van de creativiteitscen-

tra te weten het beeldende, het dramatische, het dansante en het audiovisuele werkgebied.

De VCO acht het vanzelfsprekend dat de kunstzinnige vorming uitsluitend wordt begeleid door personen die voldoen aan de eisen van benoembaarheid.

Samen met de Stichting Overleg Muziekonderwijsinstellingen SOM is de VCO voorstander van een hechte koppeling van de Erkenningenregeling en de Rijksbijdrageregeling. Op politieke en juridische gronden is deze koppeling niet geformaliseerd. De centra voor kunstzinnige vorming zullen zelf bij hun gemeenten dienen aan te dringen om integraal de bepalingen van de Erkenningenregeling binnen de gemeentelijke subsidieverordeningen opgenomen te krijgen.

plaatselijk niveau: de centra

7

Creativiteitscentra zijn instituten waar op gespecialiseerde wijze mogelijkheden tot kunstzinnig-creatieve activiteiten worden geboden. Evenals andere specialismen in de welzijnssector beheren zij hiervoor eigen werkruimtes en outillage.

De iets minder dan honderd bij de VCO aangesloten creativiteitscentra voeren ieder een eigen beleid en hebben ieder een eigen cursusprogramma. Ongeveer 2500 didactisch bijgeschoolde kunstenaars-docenten zijn voor een beperkt aantal uren per week (meestal naast eigen scheppend werk) betrokken bij de begeleiding van de groepen in cursusverband, alsmede bij ondersteunende activiteiten naar onderwijs en cultureel werk.

DOEL

Het voornaamste doel van de centra is: het ontwikkelen van creatieve vermogens van mensen met behulp van kunstzinnige middelen.

De centra trachten dit doel onder meer te verwezenlijken door: ateliers in te richten waar in cursusverband aan groepen de gelegenheid wordt geboden tot beeldende, dramatische en audiovisuele activiteiten;

deze activiteiten deskundig te begeleiden;

diensten te verlenen bij organisatie en begeleiding van dergelijke activiteiten binnen het onderwijs en instellingen voor sociaal-cultureel werk.

Het cursorisch werk voor individuele deelnemers en de dienstverlening aan instellingen zijn twee deeltaken die elkaar wederzijds kwalitatief versterken.

KUNSTZINNIGE MIDDELEN

Voor ontwikkeling van creativiteit zijn kunstzinnige middelen bij uitstek bruikbaar. Zij bieden aansluiting bij de belevingswereld van mensen, vragen om ordening van gegevens en zijn niet aan strikte uitkomsten gebonden. Zij vragen per definitie om persoonlijk initiatief.

De creativiteitscentra kunnen voor de creativiteitsontwikkeling gebruik maken van: *beeldende werkvormen* (zoals: tekenen, schilderen, grafiek, boetseren, pottenbakken, werken in hout en steen, solderen, lassen, emailleren, appliceren, stofversieren, batikken en weven), *dramatische en dansante werkvormen* (zoals: creatief spel, bewegingsexpressie, mime, dans, verbale expressie,

enz.) en *audiovisuele werkvormen* (zoals: fotografie, film, video en geluid).

Werkvormen worden als zelfstandige middelen benut: ze kunnen ook in hun onderlinge samenhang worden gehanteerd.

WERKDOELEN

Werkdoelen kunnen o.m. zijn:

- spelend werken, ontdekkend bezig zijn
- stimuleren van het vermogen tot verbeelding
- ontwikkelen van het gevoel d.m.v. kunstzinnige middelen
- ontwikkelen van inzicht in structurele verschijnselen en hun relaties, zowel persoonlijk als maatschappelijk
- ontwikkelen van vaardigheden in kunstzinnige werkvormen
- stimuleren van motivatie en houding ten aanzien van verandering
- ontwikkelen van sociale vaardigheden in groepsverband
- verruimen van mogelijkheden tot communicatie
- bevorderen van inzicht in processen
- leren hanteren van werkwijzes en technieken
- kritisch leren waarderen van kunstzinnige produkten
- kunstzinnige vorming als vrijetijdsbesteding

Uiteraard is deze opsomming niet uitputtend en niet beperkend.

ONTMOETINGSFUNCTIE

De creativiteitscentra bieden cursisten ruimte waarin ze een vooropgestelde waardering mogen verwachten voor hun persoon en voor hun persoonlijk initiatief. De cursisten ontmoeten er andere mensen en werken er met hen samen. De centra hebben hiermee ook een sociale functie.

PLAATSBEPALING

Creativiteitscentra kunnen vanwege hun kunstzinnige karakter gerelateerd worden aan instellingen voor toneel, film, muziek en beeldende kunst. Vanuit hun doelstelling kan een relatie gelegd worden met instellingen voor maatschappelijk en sociaal-cultureel werk. Als educatieve instelling kunnen relaties gelegd worden met binnenschoolse en buitenschoolse educatieve instellingen.

De creativiteitscentra zijn gespecialiseerde gemeenschapsvoor-

provinciaal niveau: de beraden

8

zeningen. Zij kunnen taken vervullen bij tal van plaatselijke en regionale evenementen en festiviteiten.

Professionele kunst en kunstzinnige vorming zijn in de praktijk van de centra voor beeldende, audiovisuele en dramatische vorming nauw met elkaar verbonden. Het aanbod aan actieve kunstzinnige vorming binnen de creativiteitscentra wordt immers begeleid door pedagogisch-didactisch geschoolde kunstenaars-docenten.

Een aantal kunstenaars heeft reeds lang geleden de weg naar een zekere democratisering van de kunsten ingeslagen. Zo waren en zijn bijvoorbeeld beeldende kunstenaars actief in architectonische en stedenbouwkundige projecten en theatermensen in het vormingstheater. Steeds meer kunstenaars zijn betrokken geraakt bij het stimuleren en begeleiden van groepen die zich aangetrokken voelen tot kunstzinnige zelfwerkzaamheid. De ontwikkeling van pedagogisch-didactische kwaliteiten en vaardigheden bij kunstenaars heeft veel aandacht gekregen van de kunstenaars die al in centra werken, maar ook van het ministerie van CRM en de VCO. Dit had mede tot gevolg dat de creativiteitscentra zich steeds vaker en beter richten op ondersteuning van onderwijsgevenden, vrijwilligers, club- en buurt-huiswerkers, kader van vrouwenorganisaties, opleidingen voor verplegend en verzorgend personeel, degenen die werkzaam zijn in inrichtingen van detentie en – niet in de laatste plaats – aan groepen die bezig zijn met amateuristische kunstbeoefening. Creativiteitscentra ontwikkelen zich daardoor tot geprofessionaliseerde middelpunten van kunstzinnige vorming.

Met de Rijksbijdrageregeling wordt op het plaatselijke niveau de kunstzinnige vorming in een concurrentiepositie gebracht ten opzichte van welzijnsvoorzieningen als het club- en buurthuiswerk, het speeltuinwerk, de open school, de sportieve recreatie en andere sociaal-culturele instellingen, die de centra in de politieke arena zullen tegenkomen. Daarom zullen de centra hun identiteit krachtig moeten profileren. Dat profileren van de eigen specifieke deskundigheden zal niet eenvoudig zijn.

Voor kunstenaars-docenten in de centra bestaat immers een permanent spanningsveld tussen een te grote identificatie met het kunstenaarschap, of een te grote identificatie met de functie van een sociaal-cultureel werker.

Plaatselijke creativiteitscentra ontmoeten elkaar met regelmaat binnen provinciale creativiteitsberaden of andere ontmoetingspunten (hier verder aangegeven als: beraden). De beraden worden veelal financieel dan wel administratief ondersteund door de provinciale overheid. Ze worden gevormd door de samenwerkende centra in een bepaald gebied. In gezamenlijk overleg binnen de beraden proberen de centra taken uit te voeren die op provinciaal niveau efficiënter gedaan kunnen worden.

De beraden kunnen geen lid zijn van de VCO. Door goede afspraken dient geregeld te worden, dat de beraden als spreekbuis fungeren voor die zaken waarover onderling overeenstemming bestaat.

Centra die nog niet bij de VCO aangesloten zijn, zullen zich in de regel door een waarnemer in het beraad laten vertegenwoordigen. De beraden maken zelf uit wie er binnen hun beraad stemrecht hebben, aangezien in principe ook niet-VCO-leden deel kunnen nemen aan het beraad.

CONSULENTEN

Het aanstellen van een consulent op provinciaal niveau is wenselijk. De taakstelling van een dergelijk consulent moet nauwkeurig verbonden zijn met de belangen van de centra voor kunstzinnige vorming, de creativiteitscentra en de muziekscholen.

De consulenten kunnen ingezet worden om:

- regionalisering mee te helpen opbouwen
- bovenplaatselijke activiteiten mee te helpen bevorderen en organisatorisch voor te bereiden
- de belangen van de kunstzinnige vorming bij de plaatselijke en provinciale overheden te behartigen
- de landelijke samenhang van het werk gestalte te geven
- het op plaatselijk en regionaal niveau uitvoeren van de besluiten en aanbevelingen van het beraad te stimuleren
- te helpen bij deskundigheidsbevordering.

De beraden zullen in gesprek met de provinciale overheden en de provinciale culturele raden moeten nagaan welke de mogelijkheden zijn om ten behoeve van een samenwerkingsverband tussen creativiteitscentra en muziekscholen een consulent aan te stellen. Het ligt niet in de bedoeling dat de VCO deze consulenten aanstelt. Wel zal het nodig zijn dat de consulenten aan een landelijk werkoverleg gaan deelnemen.

TAKEN VAN DE PROVINCIALE CREATIVITEITSBERADEN

In het algemeen zijn de taken van de provinciale creativiteitsberaden:

- een ontmoetingspunt zijn van creativiteitscentra
- het uitwisselen van informatie en ervaringen
- het ontwikkelen van een beleid
- een steunfunctie vervullen ten behoeve van aangesloten lokale en regionale creativiteitscentra
- contacten leggen en onderhouden met andere werkvelden en sectoren (disciplines)
- gevraagd en ongevraagd adviseren van overheden
- de belangenbehartiging.

Dit kan door:

- het doen plaatsvinden van regelmatig overleg tussen besturen, coördinatoren en docenten van de aangesloten centra, zowel gezamenlijk als per geleding
- het opzetten van gezamenlijke activiteiten en projecten
- deskundigheidsbevordering door middel van studiedagen, trainingen, bijscholingen; indien gewenst, kan daarbij steeds een beroep worden gedaan op het VCO-bureau.

Voorop staat en zal blijven staan dat de uitvoerende werkzaamheden worden verricht door creativiteitscentra en muziekscholen.

- regionale begeleiding van de CPDB-cursus (zie hst. 10)
- pooling van docenten en apparatuur
- steun en advisering inzake subsidiëringsproblemen
- het bevorderen van de samenwerking met muziekscholen
- het bevorderen van de tot standkoming van samenwerkingsverbanden tussen creativiteitscentra, muziekscholen, professionele kunstbedrijven, vormingstheater, musea, orkesten, mediatheken en amateuristische kunstbeoefening enerzijds, en schoolbegeleidingsdiensten en sociaal-culturele instellingen anderzijds
- beleidsadvisering aan het provinciaal bestuur
- beleidsadvisering aan de landelijke koepel VCO.

Om het bovenstaande serieus aan te kunnen pakken zal minimaal één consulent met administratieve ondersteuning aangesteld dienen te worden. De consulent komt voor rekening van de provincie. Hij werkt ten dienste van datgene wat op uitvoerend niveau wordt ontwikkeld.

landelijk niveau: de vco

9

De plaatselijke centra voor beeldende, audiovisuele en dramatische vorming hebben een zekere overeenkomst in doelstellingen, functies, methoden en in kwalitatief niveau van kunstenaarsdocenten.

De plaatselijke centra zijn, op basis van een gezamenlijke identiteit, verenigd in de Vereniging voor Creativiteitsontwikkeling. Deze vereniging is een koepelorganisatie en achtergrondsinstituut voor creativiteitscentra. Vanuit dit landelijk coördinatiepunt vindt inhoudelijke ondersteuning, onderlinge informatieuitwisseling, toevoer van nieuwe informatie (deskundigheidsbevordering) en ontmoeting van de creativiteitscentra plaats, alsmede begeleiding in verband met en invoering van landelijke ontwikkelingen.

Op deze wijze wordt de inzet van de best gekwalificeerde mensen en middelen gegarandeerd.

Indien de VCO op landelijk niveau een positieve, stimulerende en informerende uitwerking wil hebben, dan zal dat dienen te gebeuren via regionaal, respectievelijk provinciaal op te richten samenwerkingsverbanden voor de kunstzinnige vorming.

Deze samenwerkingsverbanden zullen een bundeling dienen te zijn van de plaatselijke en regionaal opgebouwde deskundigheden. Met andere woorden, de plaatselijke centra voor beeldende, audiovisuele en dramatische vorming zullen samen met de muziekscholen de voornaamste componenten zijn van deze regionale samenwerkingsverbanden. Het bewerkstelligen van daadwerkelijke inhoudelijke samenwerking op regionaal niveau zal veel moeite, tijd en overredingskracht vergen.

Op het landelijk niveau zal de VCO de contacten met onder meer SOM en NCA verder uitbouwen.

TAKEN VAN DE VCO

Algemene aandachtsgebieden van de VCO zijn:

- Het ontwikkelen van een beleid
- De deskundigheidsbevordering en begeleiding
- De belangenbehartiging.

Dit moet gerealiseerd worden door:

- het inventariseren van plaatselijke en regionale projecten en ze

onder de aandacht brengen van alle centra en het Landelijke Ondersteuningsinstituut voor de Kunstzinnige Vorming

- het aangaan en onderhouden van contacten met andere werkvelden zoals het onderwijs, het sociaal-cultureel werk, de therapie, enz.
- het uitbrengen van adviezen aan overheden en particuliere organisaties over inhoud van de activiteiten, alsmede over structuren waarbinnen deze activiteiten dienen plaats te vinden
- het bevorderen en deskundig begeleiden van de tot standkoming van regionale samenwerkingsverbanden in nauw overleg met de consultant
- het inhoudelijk adviseren en begeleiden van de aangesloten centra: verdieping van het werk, kwaliteitsbewaking, kwaliteitsverbetering, deskundigheidsbevordering
- de bijscholing en training van kunstenaars-docenten en coördinatoren/directeuren
- het verzorgen van kadertrainingen via de regionale en provinciale samenwerkingsverbanden ten behoeve van het kader dat werkzaam is bij het onderwijs en het sociaal-cultureel werk
- het organiseren van landelijke studiedagen
- het begeleiden en ondersteunen van nieuw op te richten creativiteitscentra in samenwerking met de provinciale beraaden
- de voorlichting en promotie naar plaatselijke en provinciale overheden, in overleg met de betreffende centra en/of het provinciaal beraad
- het overleg met de diverse overheden, voorzover overleg plaatsvindt met plaatselijk c.q. provinciaal bestuur samen met de desbetreffende centra en/of het provinciaal beraad
- het aangaan en onderhouden van contacten met kunstenaarsorganisaties en kunstenaarsvakorganisaties
- het vertegenwoordigen van de aangesloten centra in de daarvoor in aanmerking komende overleg- en beraadssituaties
- het behartigen van immateriële en materiële belangen van de aangesloten centra
- het verzorgen van een periodiek als intermediair voor de aangesloten leden
- in het algemeen het behartigen van de belangen van de kunstzinnige vorming op diverse niveaus
- het stimuleren en helpen realiseren van organisatiestructuren die door de leden van de VCO gewenst zijn.

deskundigheidsbevordering

10

A. INLEIDING

Onder deskundigheidsbevordering verstaan we de volgende verantwoordelijkheden: het initiëren, uitvoeren en evalueren van cursussen, bijscholingen, kadertrainingen en studiedagen voor mensen die in, vanuit en ten dienste van creativiteitscentra werken.

Dit gehele pakket van deskundigheidsbevorderende activiteiten vraagt om onderlinge coördinatie en inhoudelijke afstemming. Zo dienen bijvoorbeeld cursussen afgestemd en in samenhang ontwikkeld te worden met bijscholingen en interne kadertrainingen.

Deskundigheid die binnen de centra tot ontwikkeling is gebracht, kan via de VCO worden doorvertaald naar bijscholingcursussen en trainingen. Deze interne deskundigheid wordt aangevuld met externe deskundigheid.

Onderbrenging van de Creatief Pedagogisch-Didactische Bijscholing (CPDB) bij het kunstvakonderwijs is in de huidige situatie ongewenst. Er ontbreken binnen de onderwijsinstututen garanties voor inspraak van het werkveld. Gesteund door ervaring meent het werkveld dat deskundigheidsbevordering dient te worden gestimuleerd en opgezet vóór en dóór het werkveld zelf.

B. TAKEN

Onder de gemeenschappelijke noemer van deskundigheidsbevordering behoren de volgende taken:

1. Organiseren en mobiliseren van de lid-instellingen ten aanzien van inhoudelijke en praktische probleemstellingen.
2. Actief participeren bij en initiëren van training en begeleiding van het kader van de centra (CPDB) alsmede de hierop afgestemde 'werktrainingen'.
3. Programma-ontwikkeling, dat wil zeggen het binnen de centra propageren van ideeën, mogelijkheden en activiteiten die op grond van gesignaleerde ervaringen elders en op grond van maatschappelijke relevanties meer aandacht verdienen.
4. Landelijke activiteiten en bijzondere projecten ontwikkelen, zoals het bevorderen en vergroten van de deskundigheid bij de centra voor kunstzinnige vorming die steunfuncties uitvoeren (naar het onderwijs, het kader van jeugd-, club- en buurthuis-

werk, het kader van vrouwenorganisaties, de werkers binnen inrichtingen voor therapie, de bejaardenwerk(st)ers, het welfare-werk, het kader van clubs en gezelschappen voor amateuristische kunstbeoefening, de bibliotheekmedewerkers en taaldrukwerkplaatsen, de educatieve diensten van musea, mensen die werkzaam zijn in het gevangeniswezen, enz.).

Provinciaal werkzame consulenten zullen van groot belang zijn bij de tot standkoming van bovengenoemde activiteiten.

C. CRITERIA

Om de doelmatigheid van de kadervormende activiteiten vast te kunnen stellen, worden criteria bepaald ten aanzien van:

- de kwaliteit van het aanbod
- het aantal deelnemers
- de duur en de frequentie van de cursusbijeenkomsten
- het aantal binnen de regio te bereiken centra.

Deze telkens weer vast te stellen criteria en de toetsing daaraan, leveren de indicaties voor de effectiviteit van de deskundigheidsbevorderende activiteiten.

D. WERKPLANNEN

Om in het kader van de deskundigheid bevorderende activiteiten van de landelijke organisatie doelmatig werken te bevorderen, zal jaarlijks een werkplan moeten worden ingediend. Op basis van deze plannen zal om subsidie bij de Rijksoverheid worden verzocht. De evaluatie van de cursusplannen die in de praktijk gebracht zijn, moet op overdraagbare wijze worden beschreven.

E. DESKUNDIGHEIDSBEVORDERING VOOR KUNSTENAARS-DOCENTEN

1. Creatief Pedagogisch-Didactische Bijscholing, CPDB: voor beeldende vormgevers, regionaal georganiseerd, volgens leerplan, creativiteitscentra in de regio bepalen mede de inhoud en de uitwerking van de cursus.
2. Creatief Pedagogisch-Didactische Bijscholing voor Audiovisuele Vormgevers, CPDB-AV.
3. Vervolg cursus Creatief Pedagogisch-Didactische Bijscholing, CPDB-Vervolg:

belangenbehartiging

11

volgens leerplan, gericht op specifieke doelen als: kaderbegeleiding van onderwijzers, sociaal-cultureel werkers, enz.

4. Kadercursus Weven:
landelijk georganiseerd, volgens leerplan.
5. Kadercursus Mentoren van Amateurfotografenverenigingen
regionaal georganiseerd, volgens leerplan.
6. Regionale Kadertrainingen:
met specifieke doelen als: manifestatiewerk, zomeractiviteiten, vrijwilligers, begeleiders van gehandicapten, werk met gedetineerden, kader van vrouwenorganisaties, enz.
7. Werktraining:
bijvoorbeeld teamtraining van het aanwezig kader in een creativiteitscentrum.
8. Kadertrainingen voor docenten van alle disciplines.

F. DESKUNDIGHEIDSBEVORDERING VOOR COÖRDINATOREN EN DIRECTEUREN

1. Coördinatoren-cursus:
regionaal georganiseerd, volgens programma, algemeen inhoudelijk-organisatorische oriëntatie, gestructureerde uitwisseling van informatie en kennis, met gebruikmaking van gastdocenten.
2. Coördinatoren-vervolg-cursus:
regionaal georganiseerd, volgens programma, gericht op specifieke inhoudelijk-organisatorische doelen als interne kadertraining en begeleiding, serviceverlening, innovatie, enz.
3. Marketing-cursus:
landelijk georganiseerd, volgens programma.

G. LANDELIJKE STUDIEDAGEN

Voor kunstenaars, docenten, begeleiders, coördinatoren, directeuren, bestuursleden, belangstellenden met een oriëntatie op een bepaald gebied, bijvoorbeeld beeldende vorming, dramatische vorming, onderwijs, therapie, enz.

De Vereniging voor Creativiteitsontwikkeling verstrekt relevante informatie over aangesloten centra aan overheden, instellingen, overlegorganen en andere organisaties. De VCO is gesprekspartner bij de regelmatige contacten met:

het ministerie van CRM
het ministerie van O en W
Stichting Overleg Muziekonderwijsinstellingen, SOM
Nederlands Centrum voor Amateurtoneel, NCA
Provinciale Creativiteitsberaden
Stichting Audiovisuele Vorming, SAV
Landelijke Stichting voor Beeldende Vorming, LSBV
Nederlandse Stichting voor Kunstzinnige Vorming, NSKV
Nationaal Overleg voor Gewestelijke Cultuur, NOGC
Centraal Beraad Dramatische Vorming, CBDV
Centraal Beraad voor de Beeldende Vorming, CBBV
Centraal Film Beraad
Overleg der Centrale Beraden, OCB
Landelijke Raad voor Cultureel Werk, RCW
Vereniging voor Academies van Beeldende Kunsten, VABK
Kunstenaarsorganisatie, KO-NVV
De Federatie van Kunstenaarsverenigingen
Nederlandse Kunststichting, NKS
Openbaar Kunstbezit
Nederlandse Afdeling van de International Society for Education through Art, INSEA
Nederlandse Museumvereniging
KASP-cursussen
De Rijksinspectie voor de Kunstzinnige Vorming.

DE WERKGEVERSORGANISATIE

De VCO ziet zichzelf in de eerste plaats als belangenbehartiger van het totale werkveld van de creativiteitscentra, dat wil zeggen van kunstenaars-docenten, afnemers en besturen. Nu de materiële docentenbelangen expliciet worden behartigd door de kunstenaarsorganisatie van de vakbeweging (docentensectie), is er bij onderhandelingen over rechtsposities de behoefte ontstaan aan een werkgeversorganisatie. Gezien het feit dat de VCO zich niet als werkgeversorganisatie beschouwt, althans niet bij uitsluiting, zal getracht worden om op korte termijn een werkgeversorganisatie te creëren.

Deze kan buiten de VCO geplaatst worden, en dan denken we

de verzorgingsstructuur

12

aan een combinatie met de werkgeversorganisatie van de SOM. Het zou ook binnen de VCO mogelijk zijn en wel in de vorm van een club van werkgevers binnen de VCO. Daarover zal in een latere termijn de vereniging zich moeten uitspreken.

DE VCO EN HET MINISTERIE VAN CRM

De VCO behartigt op landelijk niveau de belangen van de creativiteitscentra door middel van rechtstreekse contacten met de Directie Kunsten en met de Afdeling Kunstzinnige Vorming/Amateuristische Kunstbeoefening van het Ministerie van CRM.

Contacten van het werkveld kunstzinnige vorming, waaronder de VCO, met de bewindslieden van CRM zijn thans slechts mogelijk via de sluis van een overlegsituatie.

Dit overleg bestaat uit een groot aantal vertegenwoordigers van landelijke organisaties voor sociaal-cultureel werk en één vertegenwoordiger voor het totale werkveld kunstzinnige vorming/amateuristische kunstbeoefening (beeldende, audiovisuele, dramatische, dansante en muzikale vorming), en zijn plaatsvervanger.

De vertegenwoordiging voor al deze werkvormen komt tot stand via een omslachtige route die via de diverse Centrale Beraden loopt naar de landelijke Raad voor Cultureel Werk (RCW) en vandaar naar het zogenaamde 'Gestructureerd Overleg'.

De belangenbehartiging in de ruimste zin van het rijk geschaakte en omvangrijke werkveld van de kunstzinnige vorming dient naar de mening van de VCO beter vorm te krijgen.

De VCO pleit derhalve voor de oprichting van een landelijke raad voor de kunstzinnige vorming. Een dergelijk overleg- en adviesorgaan voor de minister zal uiteraard in nauwe verbinding met de Landelijke Raad voor Cultureel Werk (RCW) dienen te worden gebracht.

De VCO denkt daarbij aan een nevenschikkende relatie tussen de beide landelijke raden.

A. INLEIDING

Onder verzorgingsstructuur wordt verstaan het totaal aan landelijke en regionale functies, gericht op verdere inhoudelijke ontwikkeling van de binnen- en buitenschoolse kunstzinnige vorming.

De ministers van CRM en O&W hebben een intentieverklaring ondertekend, waarin zij voorkeur uitspreken voor een dergelijke ondeelbare verzorgingsstructuur.

De praktijk ziet er tot op heden echter nog anders uit. Voor leerplanontwikkeling binnen het onderwijs is de Stichting Leerplan Ontwikkeling SLO opgericht. Deze stichting heeft een sectie voor kunstzinnige vorming. Daarnaast bestaan er consulenten kunstzinnige vorming voor plaatselijke schoolbegeleidingsdiensten en voor de landelijke Pedagogische Centra. De ontwikkeling van de kunstzinnige vorming binnen het onderwijs zal in de eerste plaats een taak van het onderwijs zelf blijven. Het ligt in de bedoeling om de Stichting Leerplan Ontwikkeling en de landelijke Pedagogische Centra tot nauwe samenwerking te brengen. Ook voor de buitenschoolse kunstzinnige vorming zal een landelijk ondersteuningsinstituut worden opgericht. Dat instituut zal voornamelijk met subsidie van het ministerie van CRM werken en de naam dragen Landelijk Ondersteuningsinstituut voor de Kunstzinnige Vorming, LOKV.

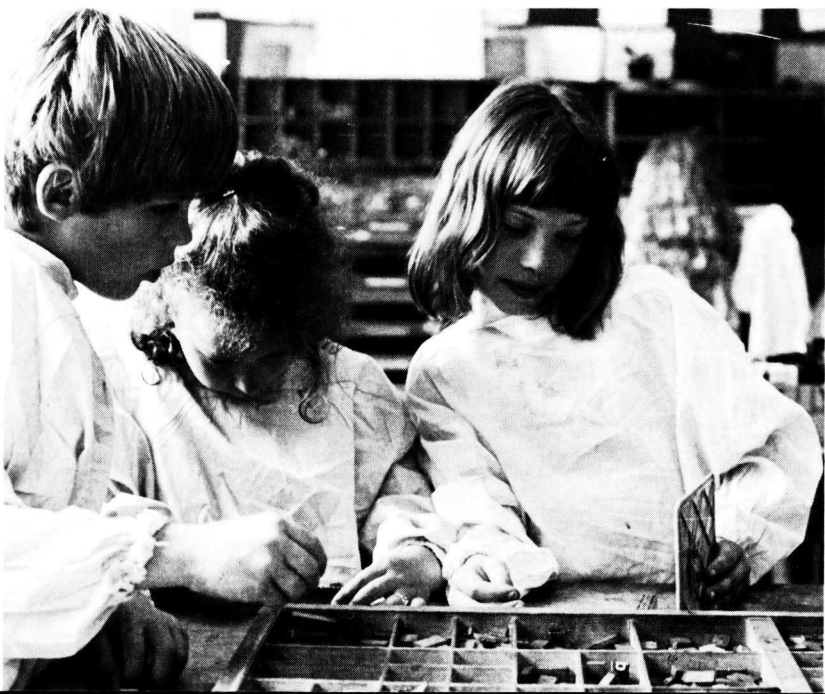
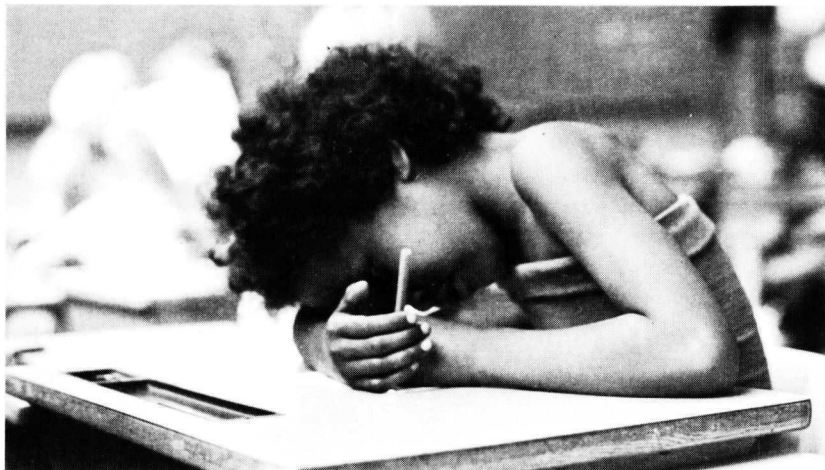
B. HETLOKV

Bij het toekomstige Landelijk Ondersteuningsinstituut voor de Kunstzinnige Vorming wordt gedacht aan samenwerking en samenvoeging van de bestaande instituten die aangewezen zijn om gezamenlijk de verzorgingsstructuur voor de buitenschoolse kunstzinnige vorming op te bouwen. Volgens de nota 'Advies Verzorgingsstructuur voor de Kunstzinnige Vorming' (Den Haag, 1977) zijn dat:

- de landelijke Stichting voor Beeldende Vorming, LSBV
- de Stichting Audiovisuele Vorming, SAV
- de Nederlandse Stichting voor Kunstzinnige Vorming, NSKV.

Bij het muziekonderwijs denken we hier aan de belangrijke plannen tot ontwikkeling van een muziek-pedagogisch centrum.

Het forse budget dat thans door het ministerie van CRM aan de

bovenstaande instituten wordt gevoteerd, zal in de toekomst in sterke mate dienen te worden aangewend voor de verdere ontwikkeling van het buitenschoolse werkveld en haar steunfuncties. De centra voor kunstzinnige vorming zullen in deze gedachting belangrijke opdrachtgevers worden voor het LOKV.

C. TAKEN VAN HET LOKV

Als voornaamste taken voor het LOKV wordt gedacht aan:

- ontwikkeling en (wetenschappelijke) ondersteuning
- begeleiding (planmatig, systematisch en op aanvraag van het werkveld)
- documentatie en informatie (bijvoorbeeld door vertaling van binnen het werkveld opgedane praktijkervaringen).

Dit kan bewerkstelligd worden door:

- ontwikkeling van didactische lessen, cursussen en projecten voor steun- en dienstverlening en/of medewerking daaraan
- leerplanontwikkeling naar steunfuncties of medewerking daaraan
- studie en ontwikkeling van innovatieprojecten
- opzetten en/of coördineren van landelijke experimenten en andere vernieuwingsprojecten en/of medewerking daaraan
- zorgdragen voor de coördinatie en uitwisseling van gegevens van resultaten van binnen- en buitenschoolse projecten
- ondersteuning van regionale overdrachts- en begeleidingsactiviteiten voor de kunstzinnige vorming
- analyse van doelstellingen
- verzorging van documentatie en informatie ten behoeve van het ministerie van CRM, het ministerie van O. en W., het ministerie van Volksgezondheid, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, Vaste Kamercommissie, enz.

D. DE VCO EN HET LOKV

Het werkveld van de buitenschoolse kunstzinnige vorming zal vanuit een eigen identiteit en een kritische relatie met de kunsten, steeds meer en beter ondersteuning bieden aan het reguliere onderwijs en het sociaal-cultureel werk. Dit werkveld zal hierbij de hulp van het LOKV voortdurend ter beschikking moeten hebben. Het instituut zal voornamelijk op initiatief van het werkveld dienen te opereren en zich dienstbaar moeten maken

aan dat werkveld. Het LOKV dient een structuur te creëren waarbij opdrachten voornamelijk door het werkveld geformuleerd kunnen worden. Eigen initiatieven van het LOKV kunnen een percentage van het totaal uit te voeren werk beslaan.

DE HUIDIGE SITUATIE

Op dit moment zijn reeds allerlei ervaringen met gevarieerde publieksgroepen opgedaan door creativiteitscentra. We noemen hier bijvoorbeeld: werklozen, huisvrouwen, lagere schooljeugd, leerkrachten, vrijwilligers, therapeuten, enz. Al deze ervaringen zijn onvoldoende beschreven en uitgewerkt. Ze zijn niet onderling vergelijkbaar en uitwisselbaar. Zo zijn er tal van onschatbare ervaringen verloren gegaan. De bestaande landelijke ontwikkelingsinstituten voor de kunstzinnige vorming hebben zich vrijwel nooit bezig gehouden met het buitenschoolse werkveld. Deze instituten, hoewel gesubsidiëerd door CRM, hebben gemeend zich tot nu toe vrijwel geheel op het onderwijs te moeten richten. Vanuit deze gegroeide situatie zijn veel middelen via de kas van CRM naar het onderwijs gevloeid. Het blijkt dat met de landelijke ontwikkelingsinstituten geen werkbare en duurzame verbindingen zijn gegroeid.

DE TOEKOMSTIGE SITUATIE

Landelijke ontwikkeling dient uit te gaan van datgene wat op het grondvlak gebeurt. De landelijke ontwikkeling moet een instrument worden van het werkveld. De VCO kan via de centra, via regionale en provinciale samenwerkingsverbanden, als antenne en doorgeefstation fungeren voor de problemen en wensen die het werkveld heeft ten aanzien van ondersteuning, ontwikkeling en initiëring van experimenten, leerplannen en modellen.

UITVOERING

Het LOKV zal slechts ondersteunend instrument zijn; praktijkuitvoering van begeleiding en ondersteuning is de taak van de creativiteitscentra en muziekscholen die een steunfunctie hebben. Daarover moeten goede taak-afspraken worden gemaakt tussen de centra en het LOKV.

Teneinde zeker te zijn dat de wensen van het werkveld doorvertaald worden naar het toekomstige LOKV, is een effectieve

bestuurlijke en structurele verbinding van het werkveld en het LOKV vereist. Zo zal de VCO gaan participeren in de programmeringsraden per sector van het LOKV. De VCO zal hiertoe alvast functionele verbindingen opbouwen met de Landelijke Stichting voor Beeldende Vorming, de Stichting Audiovisuele Vorming en met het Nederlands Centrum voor Amateurtoneel. Ook met de meer algemeen gerichte Nederlandse Stichting voor Kunstzinnige Vorming, dient zo'n verbinding tot stand te komen.

Bij functionele verbindingen met het LOKV denkt de VCO aan:

- bestuurlijke plaats voor de VCO (en SOM) in het LOKV, teneinde vertegenwoordiging van de VCO-leden te realiseren bij het LOKV
- participatie in de programmeringsraden per sector
- uitvoering op plaatselijk niveau van de gezamenlijk ontwikkelde modellen, structuren en leerplannen.

HET LOKV EN DE SLO

In de visie van de VCO dient het toekomstig LOKV zich zelfstandig en onafhankelijk ten opzichte van de SLO op te stellen. Wel zullen er duidelijke werkverbindingen en werkafspraken tussen het LOKV en de SLO moeten worden gecreëerd, speciaal met betrekking tot steunfuncties van de creativiteitscentra naar het onderwijs. Ook op regionaal vlak dient deze onafhankelijkheid tussen centra voor kunstzinnige vorming en de regionale schoolbegeleidingsdiensten gewaarborgd te blijven.

De regionale en landelijke structuur komen zo in elkaars verlengde te liggen. Dit verstaat de VCO onder de samenhang in de verzorgingsstructuur.

De VCO is van mening, daarbij gesteund door ervaringen uit de praktijk, dat vanuit de buitenschoolse kunstzinnige vorming impulsen kunnen worden gegeven aan binnen het onderwijs geïntegreerde vormen van kunstzinnige vorming. Indien bovengeschetste eenheid van de verzorgingsstructuur voor binnen- en buitenschoolse kunstzinnige vorming gestalte krijgt, zal dit van nut zijn voor beide werkvelden. Immers, datgene wat onder verantwoordelijkheid van de SLO en – voor zover mogelijk – in samenwerking met de centra ontwikkeld wordt voor de buitenschoolse kunstzinnige vorming zal dan tevens ten goede komen aan het buitenschoolse werkveld. Tevens zal via de samenwerking tussen LOKV en SLO de eenheid van de kunstzinnige vorming bevorderd worden.

samenvatting

13

INLEIDING

Het scheppen van duidelijkheid, eenstemmigheid en samenhang zijn de hoofddoelen van deze nota. Zij gaat uit van de ontwikkelingen die in de centra plaats vinden. De nota richt zich in het bijzonder tot degenen die beleidsmatig te maken hebben of krijgen met kunstzinnige vorming. Zij is geschreven naar aanleiding van de recente ontwikkelingen in het kader van het decentralisatiebeleid en de wijzigingen in het subsidiesysteem.

TERMINOLOGIE

Uit het rijke aanbod van termen kiezen wij voor: creativiteitsontwikkeling en kunstzinnige vorming.

Creativiteitscentra ontwikkelen creatieve vermogens van mensen met behulp van kunstzinnige middelen. Daarbij staan drie disciplines centraal: beeldende, dramatische en audiovisuele vorming.

NAAR EEN SAMENHANG VAN DE KUNSTZINNIGE VORMING

We onderscheiden binnen- en buitenschoolse kunstzinnige vorming, en receptieve en actieve kunstzinnige vorming. We proberen aan te tonen dat er een samenhang dient te zijn. Zo zal receptieve kunstzinnige vorming ondersteund moeten worden door actieve kunstzinnige vorming, en omgekeerd. Doel is daarbij onder meer binnenschoolse kunstzinnige vorming te beïnvloeden en te ondersteunen. Creativiteitscentra willen hierin een bemiddelende rol spelen. Op deze wijze krijgt de gewenste samenhang vorm. Hiervoor is nodig dat er regionaal/provinciaal samengewerkt wordt en dat van daaruit contacten worden aangegaan.

Steunfuncties naar onderwijs en sociaal-cultureel werk zijn het kader waarin ondersteuning plaats vindt. De VCO is tegenstander van scheiding tussen steunfunctie en rechtstreekse ondersteuning (uitvoering). Ook aan sectoren van de amateuristische kunstbeoefening kan inhoudelijke en praktische ondersteuning worden gegeven.

HET OVERHEIDSBELEID

Kunstzinnige vorming wordt door de overheid gezien als een van

de pijlers van een gedemocratiseerd en gespreid cultuur- en kunstbeleid. Kunstzinnige vorming behoort beleidsmatig thuis onder de Directie Kunsten. Subsidietechnisch gezien echter, valt de kunstzinnige vorming onder de werking van de Rijksbijdrage-regeling Sociaal-Culturele Activiteiten. In het kader daarvan zal de kunstzinnige vorming zich plaatselijk en regionaal sterker moeten gaan profileren. Het uitvoeren van steunfunctie en ondersteuning zal daarbij erg belangrijk zijn.

GEMEENTELIJKE PLANNING

De gemeenten zullen samenhangende welzijnsplannen moeten gaan maken; daarbij zijn inspraakprocedures voorwaarden voor rijksbijdragen. Vraag en aanbod moeten op elkaar afgestemd worden met inbegrip van steunfuncties naar onderwijs en sociaal-cultureel werk. Creativiteitscentra dienen vanwege hun specifieke deskundigheid op het gebied van de kunstzinnige vorming een aparte plaats in te nemen en voldoende financiële ruimte te bedingen.

DE ERKENNINGENREGELING

Kunstenaars-docenten van creativiteitscentra dienen te voldoen aan de eisen van benoembaarheid. Steunfuncties kunnen alleen uitgevoerd worden door centra die Rijkserkenning genieten. We spreken de voorkeur uit dat alsnog – op plaatselijk niveau – de Erkenningenregeling en de Rijksbijdrage-regeling aan elkaar gekoppeld worden via gemeentelijke subsidie-verordeningen. Op plaatselijk niveau dienen de centra dit zelf te bewerkstelligen.

DE CENTRA

Creativiteitscentra trachten creatieve vermogens van mensen met behulp van kunstzinnige middelen te ontwikkelen. Zij bieden daartoe allerlei cursussen aan voor particulieren. Doelgroepen zijn daarnaast ook: onderwijs, sociaal-cultureel werk vrijwilligers, vrouwenorganisaties, therapeutisch werk, enz.

Centra hebben naast een educatieve ook een sociale functie. De activiteiten worden begeleid door pedagogisch-didactisch geschoolde kunstenaars. De hoofdtaak van de centra binnen de landelijke structuur is vooral de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van cursorisch werk en van ondersteuningsactiviteiten.

DE PROVINCIALE CREATIVITEITSBERADEN

De centra komen regelmatig bijeen in provinciale beraden. Deze beraden onderhouden bestuurlijke verbindingen met de VCO. Als hoofdtaken noemen we: ontmoeting, uitwisseling van informatie, ontwikkeling van beleid en activiteiten voortvloeiend uit de regionale steunfunctie, alsmede vooral het doen ontstaan van regionale samenwerkingsverbanden.

We achten het wenselijk dat een consulent aangesteld wordt ter ondersteuning van bovenplaatselijke activiteiten in de provincies.

DE VCO

De centra zijn en blijven lid van de VCO. Vanuit dit landelijk coördinatiepunt vindt plaats: inhoudelijke ondersteuning, onderlinge informatieuitwisseling, toevoer van nieuwe informatie (deskundigheidsbevordering), ontmoeting van de centra en begeleiding in verband met invoering van landelijke ontwikkelingen.

De VCO streeft naar daadwerkelijke samenwerking op regionaal/provinciaal niveau.

Als hoofdtaken noemen we: ontwikkeling van beleid, deskundigheidsbevordering en belangenbehartiging.

DESKUNDIGHEIDSBEVORDERING

Onder deskundigheidsbevordering verstaan we het initiëren, uitvoeren en evalueren van cursussen, bijscholingen, kadertrainingen en studiedagen voor mensen die in, vanuit of voor creativiteitcentra werken. Deskundigheidsbevordering dient te worden gestimuleerd en opgezet vóór en dóór het werkveld. Alle

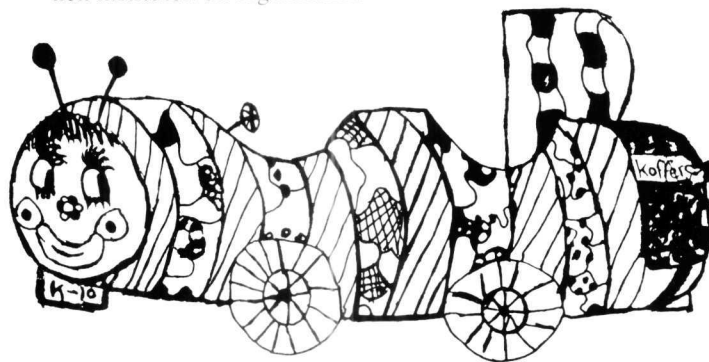
activiteiten vragen om onderlinge afstemming. Het is zowel hoofdtaak van de VCO als ook de verantwoordelijkheid van de regionaal samenwerkende centra.

BELANGENBEHARTIGING

De VCO behartigt de belangen van het werkveld bij tal van instellingen, overlegorganen, organisaties en overheden. Zij is daarbij gesprekspartner en spreekbuis namens het gehele werkveld. Daar de VCO zichzelf niet in de eerste plaats als een werkgeversorganisatie ziet, zal de VCO bevorderen dat een dergelijke werkgeversorganisatie opgericht wordt.

DE LANDELIJKE VERZORGINGSSTRUCTUUR

Om te komen tot een landelijke verzorgingsstructuur voor de kunstzinnige vorming zijn er plannen ontwikkeld om tot een ontwikkelingsinstituut te komen: het Landelijk Ondersteuningsinstituut Kunstzinnige Vorming (LOKV). Hierin zullen de Landelijke Stichting Beeldende Vorming (LSBV), de Nederlandse Stichting Kunstzinnige Vorming (NSKV) en de Stichting Audiovisuele Vorming (SAV) samenwerken en samengevoegd worden. Als belangrijkste taken voor het toekomstige LOKV zien wij: ontwikkeling en wetenschappelijke ondersteuning, documentatie van informatie over en doorvertaling van praktijkervaringen. Het LOKV zal een instrument van het werkveld moeten zijn. De VCO fungeert daarbij als doorgeefstation voor de wensen en behoeften van de praktijk en zij zal in de programmeringsraad deelnemen. De VCO bouwt alvast verbindingen op met betrokken instituten en organisaties.

consequenties en conclusies

14

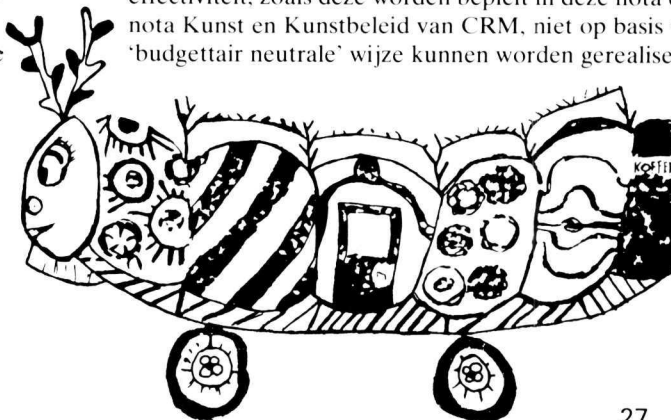
Deze nota is gericht op ontwikkelingen in de nabije toekomst. Genoemde ontwikkelingen zijn op gang gebracht en dienen te worden doorgezet.

Belangrijkste doelstelling is daarbij het bereiken van een zo groot mogelijk aantal geleidingen van de bevolking. Uit deze nota valt te concluderen:

1. dat de centra voor beeldende, audiovisuele en dramatische vorming hun deskundigheid betreffende werkwijzes en programmering steeds verder zullen uitbouwen
2. dat deze centra er naar dienen te streven om de kwaliteitscriteria, zoals die zijn gesteld in de Erkenningenregeling, opgenomen te krijgen in de gemeentelijke subsidieverordeningen
3. dat de organisatie en uitvoering van steunfuncties, van praktische ondersteuning en van dienstverlening door de centra aandacht, energie en financiën zullen opeisen
4. dat cursorisch werk van de centra en de steunfunctie niet van elkaar gescheiden mogen worden, dat wil zeggen dat er geen los van de praktijk staande provinciale organisaties voor steunfuncties dienen te worden opgericht en dat steunfuncties worden ontwikkeld en uitgevoerd door het verenigd werkveld
5. dat de centra ten behoeve van de ondersteuning, functionele samenwerkingsverbanden aangaan met muziekscholen, educatieve diensten van musea, vormingstheater, professionele kunstbedrijven, schoolbegeleidingsdiensten en begeleidingsorganen van het sociaal-cultureel werk
6. dat de centra daartoe op regionaal en provinciaal niveau de

beschikking krijgen over professionele ondersteuning b.v. een provinciaal consulent gefinancierd door de provincie.

7. dat de centra vanuit de provinciale beraden het beleid van de landelijke koepel VCO sterk zullen meebepalen
8. dat de VCO de algemene belangenbehartiging en deskundigheidsbevordering ten behoeve van de aangesloten lidcentra coördineert en organiseert
9. dat ten behoeve van de kunstzinnige vorming in de praktijk, op landelijk niveau een ontwikkelingsinstituut moet worden gevormd
10. dat dit ontwikkelingsinstituut (LOKV) een functionele binding moet krijgen met het werkveld van de VCO-leden die immers zowel binnenschools als in het sociaal-cultureel werk functioneren
11. dat dit ontwikkelingsinstituut (LOKV) als een instrument van het werkveld dient te worden aangemerkt en georganiseerd
12. dat de VCO d.w.z. de gezamenlijke creativiteitscentra daarom in bestuur en programmeringscommissies van het ontwikkelingsinstituut LOKV een actieve rol dienen te spelen
13. dat de VCO daartoe meer financiële mogelijkheden dient te krijgen van het ministerie van CRM
14. dat door uitvoering van bovenstaande conclusies en beleidsvoornemens een grotere samenhang, effectiviteit en kwaliteit van de kunstzinnige vorming bevorderd zal worden
15. dat bovenstaande beleidsvoornemens t.a.v. de samenhang en effectiviteit, zoals deze worden bepleit in deze nota en in de nota Kunst en Kunstbeleid van CRM, niet op basis van een 'budgettaire neutrale' wijze kunnen worden gerealiseerd.

kreativiteitscentra per provincie 15

DRENTE

*Instituut voor Creatieve Ontwikkeling
Assen*

FRIESLAND

*Kreativiteitscentrum
'Het Karwei'
Drachten*

*De Koornbeurs
Franeker*

*Creativiteitscentrum
De Cirkel
Heerenveen*

*Centrum voor Muzische Vorming 'De Lantaarn'
Joure/St. Nicolaasga*

*Kreativiteitscentrum
Leeuwarden*

GELDERLAND
*Creativiteitscentrum
'De Doekom'
Apeldoorn*

*Creatief Centrum
De Mariënborg
Arnhem*

*Stichting Kleine Academie
Bemmel*

*Kreativiteitscentrum
Doetinchem*

*Kreativiteitscentrum Krek
Ede*

*Kreatief Centrum
Epe*

*Kreatief Centrum
Harderwijk*

*Creatief Centrum
Noord-Oost Veluwe 'De Hank'
Heerde*

*'Hobby-Express'
Herveld-Andelst*

*Vrije Academie voor Beeldende Kunsten
Nunspeet*

*Nijmeegse Vrije Academie
Nijmegen*

*Stichting Spelcentrum
Nijmegen*

*Stichting Creatieve Vorming
Gelders Rivierengebied
Tiel*

*KEO-Werkwinkel
Wageningen*

*Streekmuziekschool voor het Land van Maas en
Waal en het Rijk van Nijmegen
Wychen*

*Vrije Akademie
'De Liemers'
Zevenaar*

*Stichting Spelcentrum (Giek/GCA)
Groningen*

*School voor Handenarbeid
Groningen*

LIMBURG
*Creatief Centrum
Brunssum*

*Stichting Vrije Uren
Geleen*

*Stichting Vrije Uren Zuidelijk Zuid-Limburg
Gulpen*

*Stichting Creatief Centrum Oostel.
Zuid-Limburg
Heerlen*

*Stichting Vrije Uren Hoensbroek e.o.
Hoensbroek*

*Stichting Vrije Uren Zuid-Oostelijke Mijnstreek
Kerkrade*

*Stichting Culturele en Creatieve Vorming
Maastricht*

*Stichting Vrije Uren
Sittard*

*Stichting voor Kreativiteitsontwikkeling
Midden-Limburg (Kreato)
Thorn/Roermond*

*De Venlose Vrije Academie
Venlo*

*Stichting Vrije Uren Streekgewest Weert
'De Munt'
Weert*

NOORD-BRABANT
*Stichting Kunstzinnige Vorming
Aalst/Waalre*

*Kreatief Centrum 'De Kraal'
Bergen op Zoom*

*Stichting Kunstzinnige Vorming
Best*

*De Beeldenaar
Breda*

*Intergemeentelijk Instituut voor Amateuristische
Kunstbeoefening in het Land van Cuyk
Boxmeer (Cuyk)*

*Stichting Kunstzinnige Vorming
Eindhoven*

*Gemeentelijke School voor
Kunstzinnige Vorming St. Frans
Eitten-Leur*

*Stichting De Wiele
Geldrop*

*Stichting De Artistieke Schuit
's-Hertogenbosch*

*School voor Muzische Vorming
Nieuw-Ginneken*

*Stichting Culturele Activiteiten
Nuuenen*

*Stichting Kunstzinnige Vorming
Oosterhout*

*Stichting voor Creatieve Expressie
Oss*

*Stichting Meierijsse Muziekscholen
Schijndel*

*Centrum voor Creativiteit
Son en Breugel*

*Stichting Muzische Vorming
Tilburg*

*Creatief Centrum Uden
Uden*

*Instituut Pieter Bruegel
Veghel*

*Vrije Academie Veldhoven
Veldhoven*

NOORD-HOLLAND
*Stichting De Werkschuit
Aalsmeer*

*Stichting Scarabee
Alkmaar*

*Stichting De Werkschuit
Amsterdam*

*Instituut voor Dramatische Vorming
Amsterdam*

*Creativiteitscentrum Castricum
Castricum*

*Stichting Kreator
Haarlem*

*Stichting Expressiecentrum
Den Helder*

*Gooise Centra voor Creativiteitsontwikkeling
Hilversum*

*Instituut voor Kunstzinnige Vorming
in Haarlemmermeer
Hoofddorp*

*De Blauwe Schuit
Hoorn*

*Centrum voor Creativiteitsontwikkeling
Uithoorn*

*Creativiteitscentrum IJmond
IJmuiden*

*Stichting 'Komma'
Zaanstad*

OVERIJSEL
*Stichting Creatief Centrum
Pand 110
Almelo*

*Creatief Centrum Deventer
Deventer*

*Muzisch Centrum
Emmeloord (N.O.P.)*

*Creatief Centrum Enschede
Enschede*

*Creatief Centrum
Hardenberg*

*Stichting Scheppende Handen
Hengelo (O.)*

*'t Speelwerk
Kampen*

*Creatief Centrum 'De Klufte'
Vollenhove*

*Creatief Centrum 'Cele'
Zwolle*

UTRECHT
*Stichting voor Creatieve Vorming
Abcoude*

*Creatief Centrum De Hof
Amersfoort*

*Ateliers Arti-Shock
Soest*

*Stichting Algemene Creatieve Vorming
Zeist/De Bilt*

ZEELAND
*Zeeuws Instituut voor Kunstzinnige Vorming
Middelburg (met plaatselijke dependances)*

ZUID-HOLLAND
*Expressiecentrum
Alphen a/d Rijn*

*Creatief Werkhuis Barendrecht
Barendrecht*

*Creativiteitscentrum Delft
Delft*

*Stichting Culturele Educatie
Dordrecht*

*De Werkschuit Gouda e.o.
Gouda*

*Stichting Kollektief en Individueel Kreëren
(K.I.K.)
Leiden*

*Stichting Muzische Vorming
Rotterdam*

*Stichting Culturele Vorming 'De Wijdele'
Rozenburg*

*Creatief Centrum Hollandia
Vlaardingen*

*Stichting Vlietstreek
Voorschoten (Leidschendam)*

*Creativiteitscentrum Zoetermeer
Zoetermeer*

FOTO'S:

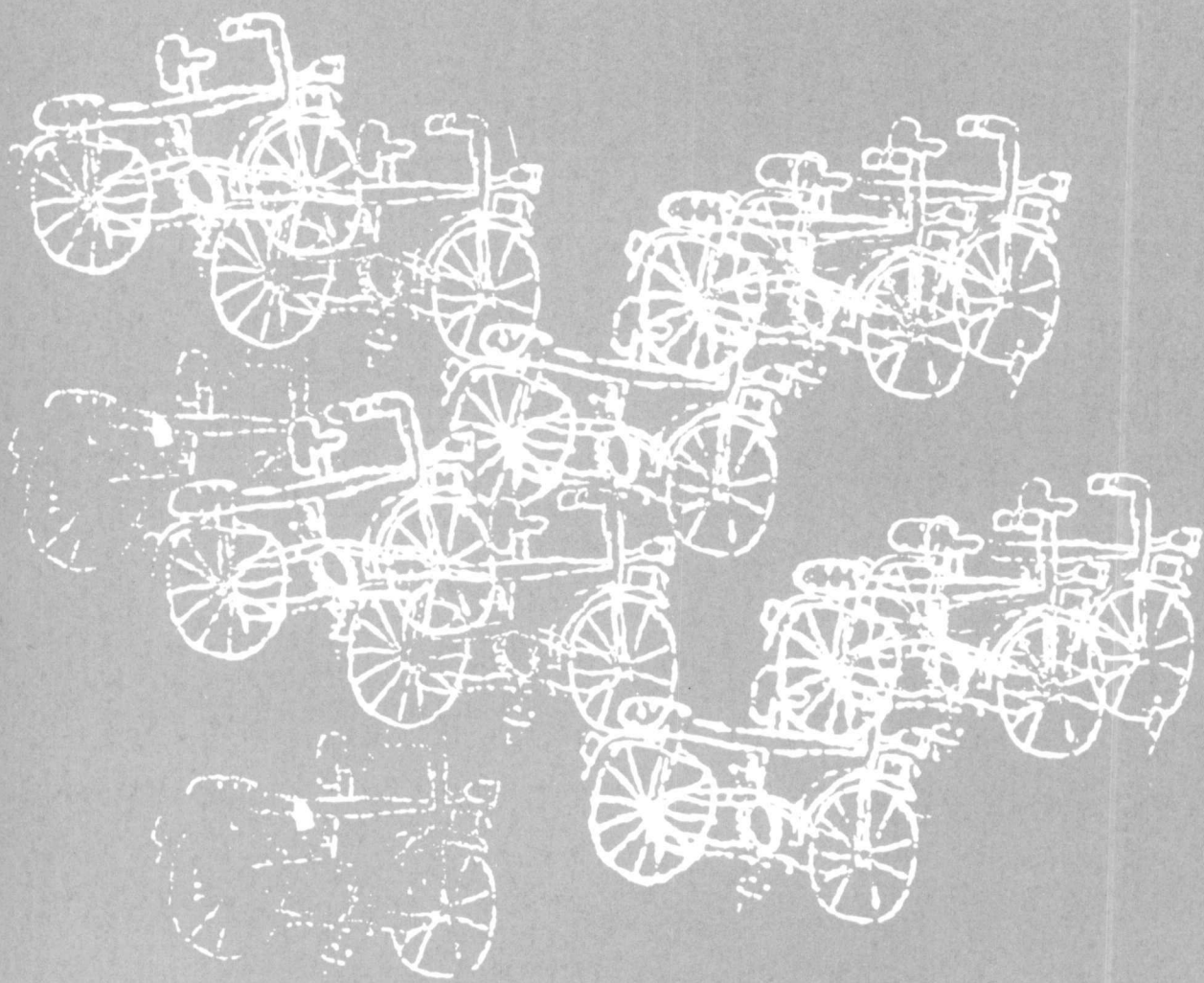
- Pag. 2 - *de Mariënborg, Arnhem*
(Apa-foto)
- Pag. 3 - *Jan van Teefelen, Hilversum*
- Pag. 4 - *Vrije Akademie, Vlaardingen*
- Pag. 7 - *Stichting Kunstzinnige Vorming, Eindhoven*
- Pag. 8 - (links) *Vrije Akademie, Vlaardingen*
- Pag. 8 - (rechtsboven) *Stichting Kreater, Haarlem*
- Pag. 8 - (beneden) *'Aldoende', Amersfoort*
- Pag. 13 - *Stichting Kreater, Haarlem*
- Pag. 16 - *Vrije Akademie, Vlaardingen*
- Pag. 21 - *Taaldrukwerkplaats, Amsterdam*
- Pag. 22 - *Taaldrukwerkplaats, Amsterdam*
- Pag. 24 - *Stichting De Werkschuit, Amsterdam*
- Pag. 28 - *Geert Bruins, Ouderkerk*
- Pag. 32 - *Instituut voor Dramatische Vorming, Amsterdam*

GERAADPLEEGDE LITERATUUR

- *Kunstzinnige Vorming in Nederland NIVOR i.s.m. Werkgroep 03 Staatsuitgeverij, Den Haag, 1973*
- *Kreativiteitscentra in Nederland, Doel, plaats en functie VCO, Amsterdam 1976*
- *Kunst en Kunstbeleid CRM Staatsuitgeverij, Den Haag, 1976*
- *Rijksbijdrageregeling Sociaal-Cultureel Werk, Staatsblad 172 Staatsuitgeverij, Den Haag, 1979*
- *Advies Verzorgingsstructuur Kunstzinnige Vorming Den Haag, 1977*
- *Erkenningenregeling voor Centra voor Kunstzinnige Vorming CRM, 1979*

cursus pedagogisch/didactische bijscholing

voor kunstenaars op beeldend en audiovisueel terrein

waarom

De vraag naar kunstzinnig-creatieve vorming neemt in ons land voortdurend toe. Mede hierdoor ontstaat er een duidelijk tekort aan geschikt kader, dat dit werk op niveau kan begeleiden.

De hier bedoelde cursus is vooral bestemd voor kunstenaars, die een duidelijke motivatie hebben om beeldende en audiovisuele processen te begeleiden naar een vormgeving.

Om deze mensen inzicht te geven in de vele mogelijkheden op dit terrein van de creativiteitsontwikkeling werd door het Centraal Beraad voor de Beeldende Vorming de cursus Pedagogisch Didactische Bijscholing ontworpen. Dit initiatief werd met goedkeuring van de Ministeries van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk en van Onderwijs en Wetenschappen overgenomen door de Vereniging voor Creativiteitsontwikkeling die voor de uitvoering zorgdraagt via een landelijke stuurgroep.

De cursus is vooral gericht op die categorie kunstenaars, die zich naast eigen kunstzinnige activiteiten gemotiveerd aangetrokken voelen tot het stimulerend begeleiden van de kunstzinnig/creatieve vorming in de zogenaamde „buitenschoolse“ sectoren.

welke onderwijsdoelen?

Grof geschematiseerd zullen binnen de buitenschoolse beeldende vorming de hieronder vermelde doelstellingen aan de orde kunnen komen:

- Het ontwikkelen van de eigen creatieve en vormgevende vermogens van de individuele deelnemers.
- Het ontwikkelen van de creatieve en vormgevende vermogens binnen het groepsgebeuren.
- Het stimuleren van de bewustwording van de eigen situatie en het overzien van de eigen situatie door middel van de kunstzinnige vorming.
- Het ontwikkelen van een cultuur-kritische houding, alsmede kennismaking en kritische waardering van de middelen tot beeldend vormen die men in het dagelijks leven ontmoet. Hierbij wordt zowel gedacht aan de vrije vormgeving als aan de architectuur, de industriële vormgeving, film, televisie, reclame, enz.

wat komt aan de orde?

- De aanpak van het beeldend werken (methodiek/didactiek) met volwassenen, jongeren en kinderen. Hier wordt tevens aandacht besteed aan het verwachtingspatroon van de verschillende categorieën van de bevolking.
 - Kennismaking met andere sectoren van de kunstzinnige vorming zoals: bewegingsexpressie, dramatische vorming, muzikale vorming, audiovisuele vorming, werken met licht en geluid, om in gezamenlijke projecten te kunnen werken.
- Het is uiteraard niet de bedoeling dat na afloop van de cursus de cursisten de hiervoor genoemde activiteiten zelf zullen gaan leiden. Wel heeft men op deze wijze uit eigen ondervinding kunnen ervaren wat deze specialismen kunnen inhouden. Deze ervaring zal moeten leiden tot een samenwerking met degenen die zich hierin gespecialiseerd hebben, teneinde te komen tot een integratie van bovengenoemde activiteiten.

Naast het zelf experimenteren met bovenstaande werkvormen zal steeds het gesprek tussen cursisten en docenten moeten worden gevoerd over de aanpak van een en ander in de centra voor beeldende-, audiovisuele en dramatische vorming (creativiteitscentra), zoals deze er uitzien of in de meest nabije toekomst uit zullen zien.

toelatingsprocedure

Om tot de opleiding voor het buitenschoolse werk te worden toegelaten, stelt de begeleidingscommissie een toelatingsprocedure in, waarbij eigen werk, een voltooid studie aan een academie voor beeldende kunsten of op andere wijze verworven gelijkwaardig niveau, een eigen kunstzinnige praktijk, referenties en een gesprek over de motivering van de keuze, een rol spelen.

hoelang

de cursus

De cursus pedagogisch-didactische bijscholing duurt één cursusjaar (40 weken) 6 uren per week, op zaterdagen of tijdens twee avonden.

De verdeling van de aantallen uren is als volgt:

- 144 uren behandelen van de methodiek en didactiek van, en het werken in twee- en driedimensionale werkvormen;
- 48 uren kennismaking met andere kunstvakrichtingen;
- 48 uren kunst- en cultuurbeschouwing; kennisname van het onderwijs; kennisname van de gedifferentieerde werkvormen.

toelichting

- de aanpak van vlakke vorm- en kleurstudies: inleidende oefeningen en enkele specialisaties: bijvoorbeeld inkt, krijt, verf, grafiek, de aanpak van ruimtelijke en plastische vormgeving: inleidende oefeningen en enkele specialisaties: bijvoorbeeld klei (boetseren, keramiek), hout, metaal, de methodiek en de didactiek worden, voorzover mogelijk, gegeven door dezelfde (gast)-docenten die belast zijn met de lessen in de twee- en driedimensionale werkvormen.
- de kennismaking met andere kunstvakrichtingen omvat: bewegingsexpressie, creatief spel en creatief taalgebruik, film, geluid etc.
- kunst- en cultuurbeschouwing: in het bijzonder de huidige cultuursituatie en de daarmee samenhangende opvattingen; kennisname van het onderwijs: schooltypen, vernieuwingen binnen het onderwijs; kennisname van culturele organisatievormen: plaatselijke, provinciale, landelijke organisaties, etc.

aanwezigheid

Omdat de scholing gebouwd is op het principe van een gezamenlijk door deelnemers en docenten te ontwikkelen proces is het absoluut noodzakelijk dat een ieder alle cursusedagen aanwezig is.

praktische ervaring

Tijdens de opleiding moet een stage in de praktijk doorlopen worden van 120 uren in door de cursusleiding geschikt bevonden instituten of werksituaties. Tijdens deze stages wordt het contact met de opleiding bewaard door middel van verslaggeving, gesprekken en een stagerapport, teneinde zoveel mogelijk ervaringen uit te wisselen.

De supervisie berust bij de opleiding.

stage

De tijdsverdeling van de stage is als volgt: 20 stagedagen van 2 dagdelen.

Is het voor de stagiaire niet mogelijk gedurende één stagedag, 2 dagdelen stage te lopen, dan mag de totale stageduur tot 80 uur teruggebracht worden, met dien verstande, dat het totaal aantal stagedagen nooit minder dan 20 mag zijn.

koördinator en docenten

Naast gastdocenten en stafdocenten heeft elke cursus een koördinator die regelmatig contact onderhoudt met de koördinator van andere plaatselijke cursussen, met de plaatselijke begeleidingscommissie en met de landelijke stuurgroep. Docenten van de cursus hebben zowel ervaring in het vak als in de buitenschoolse vorming.

begeleidingscommissie

Iedere cursus wordt begeleid door een begeleidingscommissie waarin onder andere uitgenodigd zijn: de creativiteitscentra binnen de provincie of regio en de plaatselijke academie van beeldende kunsten of film.

afsluiting van de opleiding

Om een getuigschrift te ontvangen moeten de kandidaten in het bezit zijn van een bewijs dat de opleiding voor het buitenschoolse werk met goed gevolg doorlopen is en het bewijs van een goed volbrachte stage.

waar

Bij het opzetten van de cursus is gestreefd naar wat geografische spreiding waarbij op een aantal plaatsen de ex-studenten van meerdere akademies in de regio geplaatst kunnen worden.

Bij de volgende instituten kan men inlichtingen inwinnen en zich opgeven voor de cursus.

Amsterdam

Gerrit Rietveld Academie
Fred. Roeskestraat 96
telefoon (020) 72 04 06/73 18 69
coörd.: T. Walraven

Arnhem

Academie voor Beeldende Kunsten
Onderlangs 9
telefoon (085) 42 69 06
coörd.: L. Koek

Enschede

Academie voor Beeldende Kunsten
Roessinghsbleekweg 155
telefoon (053) 32 43 94
coörd.: J. Hoogeveen

Groningen

Academie Minerva
Schoolholm 23
telefoon (050) 12 43 60
coörd.: G. H. van Galcar

's-Hertogenbosch

Koninklijke Academie voor Kunst en Vormgeving
Pettelaarsweg 2
telefoon (073) 13 53 21
coörd.: vacature

Maastricht

Stadsacademie voor Toegepaste Kunsten
Kruisherengang 10a
telefoon (043) 1 50 88
tesamen met
Jan van Eyckacademie
Academieplein 1
coörd.: P. Leunissen

Rotterdam

Akademie voor Beeldende Kunsten
G. J. de Jonghweg 4
telefoon (010) 36 62 44 toestel 31
M.i.v. 1-8-79 Blaak 10, telefoon (010) 12 63 65
coörd.: J. M. de Grauw

Amsterdam

C.P.D.B.-Audio-Visueel
p/a Stichting Audio-Visuele Vorming
Oudezijds Voorburgwal 129
O.Z. Voorburgwal 129
Amsterdam
telefoon (020) 25 83 22
coörd.: K. Schmeink

landelijke stuurgroep

De cursus wordt begeleid door een landelijke stuurgroep waarin zitting hebben:

Voorzitter: S. van Heusden
Stichting Musicische vorming Rotterdam
Calandstraat 5-9, Rotterdam
Vereniging voor Creativiteitsontwikkeling
J. van Oosten
Leidsestraat 8-10, Amsterdam
Federatie van Beroepsverenigingen van Kunstenaars
J. Hans
Rokin 85, Amsterdam
Nederlandse Stichting voor Kunstzinnige Vorming
H. Oosterveld
Muurhuizen 9, Amersfoort
Centraal Beraad voor de Beeldende Vorming
Vakature
Javastraat 31, Nijmegen
Centraal Film Beraad
R. Verheul
O.Z. Voorburgwal 129, Amsterdam
Vereniging van Academies voor Beeldend Kunstonderwijs
A. C. van den Berg
Pettelaarsweg 9, 's-Hertogenbosch
A. Hofstede (plv. lid)
Postbus 1440, Enschede
Ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk
J. Hoekstra
Schiekade 189, Rotterdam
Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen
Vakature
Houtweg 12, Den Haag

kriteria

- Een capaciteit tot overdragen zowel van de ambachtelijke als van de creatieve aspecten.
- Een flexibiliteit, dat wil zeggen het goed kunnen inspelen op elk zich voordoende situatie binnen een groep.
- Een intensiteit, een inzet, een betrokkenheid bij het werk.
- Een overzicht van de situatie, gepaard aan aandacht voor de individuele deelnemer.
- Kapaciteit tot evaluatie van de met de groep verrichte activiteiten en van de individuele activiteiten.
- Het vermogen een groep, behalve verbaal d.m.v. gedrag, te stimuleren.

salarisregelingen

Door de Minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk is in overleg met de beroepsorganisaties en de betreffende instituten een interimregeling subsidiëring honoraria medewerkers aan de buitenschoolse beeldende vorming vastgesteld. Uitgangspunt van de regeling: Ieder die voldoet aan de algemene eisen van benoembaarheid ontvangt een vast bedrag per uur (bij een groepsgemiddelde van tenminste 15).

creativiteitscentra

Er zijn op dit moment ca. 100 centra voor kunstzinnig/creatieve vorming (creativiteitscentra), waar ca. 2000 kunstenaars parttime werkzaam zijn. Naast een eigen cursorisch aanbod aan kinderen, jeugdigen en volwassenen richten de creativiteitscentra zich op serviceverlening en ondersteuning van onderwijs, vormingswerk en jeugd-, club- en buurtwerk. Ze zijn steeds meer actief betrokken bij kadervorming en/of bijscholing voor de begeleiders binnen bovengenoemde sectoren. De meeste van deze centra zijn gebundeld in de Vereniging voor Creativiteitsontwikkeling (VCO), die tevens de verantwoordelijkheid draagt voor de C.P.D.B.-kursus.

inlichtingen

Rechtstreeks aan de instellingen waar de cursus gehouden wordt of VCO, Leidsestraat 8-10, Amsterdam
Telefoon (020) 23 41 44